

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKULTET

Analyse av Georg R. R. Martins bruk av religion i *A Game of Thrones*

Hvordan forhandles religion i A game of thrones?

Eirik Holstad

Veileder

Sverre Dag Mogstad

Professor emeritus i religionspedagogikk

Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved Det teologiske Menighetsfakultet og er godkjent som del av denne utdanningen.

Det teologiske menighetsfakultet, [2018, Vår]

AVH505: Masteroppgave erfaringsbasert master i KRLE/Religion og etikk (30 ECTS)

Studieprogram: Erfaringsbasert master i KRLE/religion og etikk (deltid)

Antall ord: 22653

Sammendrag

Georg R. R. Martins saga, *A song of ice and fire*, tar oss med til en verden full av politiske og personlige intriger, økonomi og maktkamp. Religionen gjør seg gjeldende i alle livets faser og er en integrert del av livet. Kort sagt så ligner fortellingens verden på vår verden. Men ikke helt. Klær, styresett og teknologi ligner på vår middelalder, noe deler av det religiøse bildet også gjør. Men der stopper likheten. I dette universet møter vi skrekkulver, levende døde og drager. Martins verden er en sekundærverden, adskilt fra våre fysiske normer og lover. Det er en *closed world*, hvor forfatteren styrer disse lovene. Jeg har tatt for meg den første i denne serien, *A game of Thrones* og analysert bruken av religion.

Problemstillingen min har vært *hvordan forhandles religion i A game of thrones*. Begrepet forhandling ble jeg kjent med gjennom Geir Afdal. Han bruker det som en del av forklaringen i sitt sosiokulturelle syn på læring. Kunnskap er noe som gjøres, og det gjøres og utvikles i sosiale praksiser. Jeg har i denne masteravhandlingen forsøkt å identifisere forskjellige praksisfellesskap og sett på hvordan religionen blir forhandlet her. Forståelsen av hva religion er har jeg hentet, i tillegg til Afdal, hos Gilhus og Mikaelsson og deres definisjon; *Religion er menneskers forhold til forestillingsunivers som kjennetegnes av kommunikasjon om og med hypotetiske guder og makter*.

Martin bruker religionen flittig i sin bok. Jeg finner mengder av samtaler, symboler og ritualer. Jeg beskriver flere forskjellige situasjoner hvor religion forhandles, og resultatet av disse forhandlingene. Religion i *A game of thrones forhandles*, på lik linje som i den virkelige verden.

Hvorfor er dette relevant?

Det er relevant fordi Martins univers er en viktig del av populærkulturen. Bøkene og tv-serien basert på Martins bøker når millioner av mennesker. I en stadig mer sekulær verden, er derfor Martins bruk av religion som virkemiddel, en moderne representant for fenomenet religion. Religion har historisk sett påvirket menneskers liv i stor grad. Det gjør den enda, men religionen finner stadig nye veier å gjøre det på

Innhold

1	Innledning, hva og hvorfor	1
2	Om forfatter, boka og fantasy sjangeren	4
2.1	Forfatter og forfatterskap	4
2.2	A song of Ice and fire	5
2.2.1	The South	6
2.2.2	The North	6
2.2.3	Beyond The Wall	7
2.2.4	Essos	8
2.2.5	Årstider	8
2.2.6	Demografi	9
2.2.7	A Game of Thrones	10
2.3	Fantasy sjangeren og religion	12
2.3.1	Magi og religion i fantasy litteraturen	13
2.3.2	Fantasysjangeren og <i>A game of thrones</i>	14
3	Teori og metode	16
3.1	Begrepet religion	16
3.1.1	Hvordan forstå religion?	16
3.1.2	Ritualer	18
3.2	Forhandling	19
3.2.1	Oppsummering og hvorfor dette er relevant for avhandlingen	23
4	Analyse	24
4.1	Religion i <i>A Game of Thrones</i>	24
4.1.1	De gamle gudene	24
4.1.2	The Faith	29
4.1.3	Dothraki	32
4.1.4	Forholdet mellom religionene	37
4.1.5	Andre guder	39
4.1.6	Utrykk for emosjoner: Banning, velsignelser og forbannelser	39
4.1.7	Vil gudene oss bare vel? Tanker om at gudene styrer skjebnen	42
4.2	Forhandling av religion i <i>A game of thrones</i>	43
4.2.1	Nord og sør, Forholdet mellom Catelyn og Ned	43
4.2.2	Undervisning	44

4.2.3	Daenerys hestehjerte, aktiv deltagelse i ritualer	47
4.2.4	Ikke helt Dothraki likevel?	48
4.2.5	Artefakter	50
4.2.6	“The gods are seldom good”- Språk og holdninger	52
4.2.7	Rettergang ved kamp.....	53
5	Oppsummering/konklusjon	55
6	Litteraturliste	58

1 Innledning, hva og hvorfor

Religion i populærkulturen har historisk sett ikke vært et fenomen som har interessert religionsvitere. Det samme kan sies om religion som kommer til uttrykk i populærkulturen, som ikke verdsettes som representanter for fenomenet religion. Dag Øistein Endsjø og Liv Ingeborg Lied derimot, skriver i sin bok *Det folk vil ha, Religion og populærkultur* fra 2001 at de har anser forskningsfeltet er høyst interessant og aktuelt. De tar det så langt som å komme med en spådom/ påstand om at; *Når vi om noen år ser tilbake på det første tiåret av det 21. århundret, vil vi se at religion har spilt en hovedrolle i norsk og vestlig populærkultur.*¹ Dette begrunner de med at vi nå omgir oss i et populærkulturelt univers, hvor religiøse referanser sitter løst. Det rett og slett myldrer av dem. Eksempler på populærkulturelle innslag, hvor religion og ny religiøsitet gjør seg gjeldene, er blant annet Harry Potter bøkene (J.K. Rowlings) og tv- serien *Åndenes makt*. De trekker frem flere eksempler, både nasjonale og internasjonale. De tolker disse fenomenene dit hen at i Norge og i andre vestlige land nå er på vei inn i en periode med mer mangfoldig religiøsitet, hvor organisert religion kun er en av mange plattformer å uttrykke religion på.² De trekker frem og drøfter i sin bok mange sider ved religion i populærkulturen, og argumenterer mer inngående om hvorfor studier av denne typen er viktige for å forstå dagens religiøse utvikling.

Tv- serien *Game of Thrones* kom i 2011 og ble raskt en av de mest populære seriene på Tv. Serien er nå inne i sin 7 sesong (pr. 23.10.17) og trekker stadig flere følgere. Omtalen i media er enorm, og det er opprettet flere nettsteder som i sin helhet vier seg til *Game of Thrones*. Serien er basert på Georg R.R. Martins fantasy serie *A song of Ice and Fire*. Serien har fått navnet etter den første boka i serien, *A Game of Thrones*. For min egen del var det først TV-serien som vekket min interesse. Jeg så de fem første episodene av sesong en, og var solgt. Jeg er en «bokmann», så tok raskt for meg kilden til denne tv-serien som hadde vekket min interesse. Grunnet tidsmangel (jobb, barn og fritidsaktiviteter) ble lydbok min inngangsport til serien. Gjennom *A game of Thrones*, lest av skuespilleren Roy Dotrice, lot jeg meg fortrylle av seriens mangfold av karakterer, riker, natur, mytologiske dyr, fortellinger, slekter, folks historie og ikke minst religionen. Som litt over middels interessert i religion og historie (har

---

¹ Endsjø og Lied (2011): sitatet er på side 11 resten av informasjonen fra kapittel 1 side 11-24

² Endsjø og Lied (2011): 11 -12

en Bachelor i Kristendom og en i Historie), så var det en fryd å se hvordan religionen ble behandlet i Martins univers. Den var en naturlig integrert del, som i vår verden spiller en avgjørende rolle i enkelt menneskers liv, uavhengig av om de er rike eller fattige. De forskjellige religionene og deres samspill imponerte meg.

Da jeg så skulle sette meg ned å finne et utgangspunkt for min masteravhandling ble det naturlig for meg å bruke *A Song of Ice and Fire*, kombinert med fokuset på religion, som utgangspunkt. Georg R.R. Martin er ikke en mann av få ord, derfor falt valget på primærkilde på seriens første bok, den samme boken som har gitt navnet til tv-serien.

Jeg anser det som nødvendig, når jeg skal se på religion i *A Game of Thrones* å angripe utfordringen fra tre forskjellige utgangspunkt. For det første så må jeg se på religion, som begrep og som noe praktisk/levende. Dette har jeg valgt å gjøre gjennom Geir Afdals bok *Religion som bevegelse, Læring kunnskap og mediering* (2013), og Ingvild Sælid Gilhus og Lisbeth Mikaelssons bok *Nytt blikk på religion* (2012). Selve begrepet henter jeg fra Gilhus/Mikaelsson, mens «*religion i bevegelse*» henter jeg fra Afdal. Afdals tanker om at religion er noe som blir forhandlet, blir sentralt.

Videre må jeg gjøre en gjennomgang av den litterære sjangeren fantasy. Her er det en del forskning, og jeg kommer til å ha utgangspunkt i Nils Jørgen Fossdals Masteravhandling fra 2009, *Religion i fantasysjangeren: en studie av religionsbruk i fantasylitteratur*, og Richard Abanes' bok *Harry Potter, Narnia and the Lord of the Rings: What you need to know about fantasy books and movies* fra 2005. Her kommer jeg også til å støtte meg til noen av tankene til C.S. Lewis (*Narnia*) som er en av fantasy sjangerens fedre. Jeg kommer til å skrive litt om religion i fantasy (og hvordan den kan skille seg fra religion i den virkelige verden), fantasyverdenen og magi. Dette anser jeg som sentralt før jeg går løs på selve kilden, *A Game of Thrones*. Som utgangspunkt for min analyse kommer jeg først til å registrere funnene av religion, og kategoriser dem i relevante kategorier. Deretter kommer jeg til å se på hvordan religion og religioner samhandler, utvikler seg og forhandles der av problemstillingen «*på hvilken måte forhandles religion i A Game of Thrones?*»

Hensikten med denne avhandlingen er at jeg er enig i Endsjø og Lied sine tanker om at religion som kommer til uttrykk i populærkulturen er en viktig kilde til å forstå dagens

religiøse bilde. Selv om dagens samfunn, særlig hos oss i vesten stadig blir mer sekulære spiller religionen inn på enkeltmenneskers liv. Populærkulturen når enorme mengder mennesker og påvirker disse. Når en av dette tiårets største kommersielle suksesser, tv-serier *Game of thrones*, når millioner av mennesker hver uke, er det klart at innholdet blir meningsskapende. Bøkene som har skapt grunnlaget for denne serien er prisbelønnede, og er solgt i millioner. Jeg ønsker gjennom min analyse av religion gjennom den første boken i serien til å bidra, om enn bare litt, i forskningen på religion i populærkulturen.

2 Om forfatter, boka og fantasy sjangeren

2.1 Forfatter og forfatterskap

Georg Raymond Richard Martin ble født 20. september i Bayonne, New Jersey (USA) i 1948. Her vokste han opp sammen med lillesøstrene Darleen og Janet, moren Margaret Brady Martin og faren Raymond Collins Martin. Raymond som jobbet som havnearbeider. I Bayonne bodde Georg frem til han som 18-åring var ferdig på High School. Rundt seg hadde Martin ikke bare foreldre og søsken, men også bestemor, oldemor og flere grandtanter og grandonkler.³

Georg ble tidlig interessert i å skrive. Han fikk solgt sitt første skriftlige arbeid som 21-åring i 1970, «the Hero». Før dette hadde han, for småpenger solgt monsterfortellinger, som inkluderte en dramatisk opplesning, til naboungene. Georg var veldig glad i å lese tegneserier. På high school tok han interessen for tegneserier noen skritt videre. Først begynte han å samle på tegneserier, før han etter hvert begynte å skrive for et tegneserie «fanzines» (amatør utgivelser laget av forfattere med en særinteresse).⁴

1970-tallet var hektisk for Georg. Han studerte journalistikk på Northwestern University i Evanston, Illinois, og gikk ut derfra med en mastergrad i 1971. Etter dette (1972-1974) hadde han sivilteneste, da han nektet å gå inn i militæret, i en organisasjon som drev med veldedig rettshjelp. Samtidig jobbet han med å arrangere sjakkturneringer (1973-1976). 1976-1978 jobbet han på Clarke College i Dubuque, Iowa, hvor han underviste i journalistikk. Når han var ferdig med å undervise, fortsatte han på Clarke College som en «writer-in-residence», en slags konsulent som lar sin ekspertise være tilgjengelig for undervisningsinstitusjonen. I 1975 giftet han seg med Gale Burnick. Ekteskapet resulterte ikke i noen barn, og de skilte seg i 1979. Under hele 1970-tallet var han forfatter ved siden av, før han ble forfatter på heltid i 1979. Han giftet seg igjen med sin partner gjennom mange år, Parris McBride, i 2011.

Etter dette begynte snøballen å rulle og han flytter til Hollywood. Han bidrar flere i kjente TV-produksjoner hvor *Twilight Zone* sendt på CBS Television som den aller største. Ved siden av

---

³ <http://www.georgerrmartin.com/about-george/life-and-times/> (hentet 30.05.2017)

⁴ <http://www.georgerrmartin.com/about-george/life-and-times/> (hentet 10.05.2018)

å skrive for og jobbe med tv-serier har han skrevet en rekke romaner og noveller. For disse har han mottatt flere nominasjoner til anerkjente priser innenfor fantasy sjangeren. Selv om han i fantasy miljøet er en anerkjent bidragsyter gjennom flere tiår, er det gjennom *serien A song of ice and fire* (seks bøker utgitt mellom 1996 og 2011) han har fått sitt virkelige store kommersielle gjennombrudd.⁵ Sagaen er også utgangspunktet for tv-serien som bærer bokens navn, *A game of thrones*. *A song of ice and fire* sagan er ikke avsluttet, og Martin har planlagt to bøker til. Utgivelsen for disse har stadig blitt utsatt gjentatte ganger, på grunn av tidsmangel. Mange frustrerte fans har ytret sin misnøye med at han bruker tiden sin på å skrive spin-off bøker om serie i istedenfor å gjøre den ferdig. Sist ut er boka *Fire and blood*, som kommer ut i november 2018. Her er handlingen lagt tiden før *A song of ice and fire*, og skal forklare deler av seriens innhold og bakgrunn.⁶

2.2 A song of Ice and fire

A song of Ice and fire er en romanserie på fem bøker.⁷ Serien er en fantasy saga hvor vi møter mytologiske vesener som drager, kjemper og store ulver. Vi møter også en hær med levende døde, som angriper mennesker og dyr. Disse våkner opp igjen som levende døde. Handlingen finner sted i en verden som kan minne om vår verdens føydalsamfunn i Europas middelalder. En verden full av politikk og intriger, hvor hovedsenen er plassert på kontinentet Westeros. En noe mindre del av handlingen, men ikke mindre viktig, skjer på et stort kontinent øst for Westeros (handlingens senter varierer fra bok til bok). Dette store andre kontinentet kalles *Landet på den andre siden av den smale sjøen* (The land across the Narrow sea) i bøkene, men forfatteren selv kaller det Essos.⁸ Kontinentene er adskilt av et lite havområde kalt «Den smale sjøen» (The Narrow sea). Det er god kontakt mellom kontinentene fordi det stadig er handelsskip som krysser. Det nevnes også noen andre kontinenter og øygrupper, men de har kun en birolle i den store fortellingen.

Handlingen i Westeros er delt i to, med «de syv» kongedømmer i sør (som igjen er delt opp) og i nord fra «The Wall» og videre nordover (Beyond The Wall). På kontinentet Westeros er det et kongerike, hvor kongen har tittelen (blant annet) «Konge over de syv kongeriker» (Lord of The seven kingdoms). Som navnet tilsier var det altså på et tidspunkt syv forskjellige kongeriker, disse er fortsatt representert ved syv store familier og deres tilholdssted

---

⁵ <http://www.georgerrmartin.com/about-george/awards-honors/> (hentet 06.05.2018)

⁶ <http://www.georgerrmartin.com/fireandblood/> (hentet 06.05.2018)

⁷ Serien er ikke fullført, og det skal ifølge forfatteren bli to bøker til (pr.02.03.18)

⁸ <http://awoiaf.westeros.org/index.php/Essos>, det er også nevnt i appendixen til bok fem i serien, *A dance with dragons*, Martin (2011)

(slott/borg). Disse syv kongerikene ble på et tidspunkt forent med makt. Det ble etablert et kongedømme, hvor kongen sitter i rikets hovedstad King's Landing på sør-øst kysten.

Det er store hus eller adelsfamilier som gir kongen den makten han trenger for å holde kongeriket samlet. Som sagt overså fungerer det som et føydalsamfunn, hvor det under de store husene igjen er mange mindre hus, som har sverget sin troskap til de store. For å styrke allianser og troskapsbånd (eventuelt skape disse), brukes ekteskapet mellom sønner og døtre av de store husene, men også mellom de mindre husene. Det forekommer også noen få ekteskap mellom hus på forskjellige steder på rangstigen, når partene finner dette nødvendig.

2.2.1 The South

I den sørlige delen av kontinentet Westeros finner vi *The South*. Dette er den mest velstående og fruktbare regionen i kongeriket. Her ligger hovedsetene til de fleste av de store Husene i riket, og hjertet til mye av konfliktene i serien. Kongerikets hovedstad, King's Landing, er også plassert i sør, på sør-øst kysten. Her er kongens trone og kongens råd, og følgelig blir rikets fellespolitikk styrt herfra. King's Landing er også rikets religiøse hovedsete, da The Great Septon virker herfra. De aller fleste av kamphandlingene i Westeros foregår også i den sørlige delen av kontinentet.

2.2.2 The North

I nord finner vi et helt annet landskap og en helt annen kultur enn i sør (mer under). I nord er det betydelig kaldere, og naturen gjør seg mer gjeldene. Det er store dype og mørke skoger, og menneskene som bor der anses som harde. De holder seg også til andre guder enn de i sør. Det er flere mektige Hus i nord, men alle er vasaller av Huset Stark. Stark var tidligere konger i nord og styrer fra borgen Winterfell. Dette endrer seg noe underveis i fortellingen.

Nord for området til Stark familien finner vi «*The Wall*». «The Wall» er en mur som minner om Hadrianus' mur (påbegynt under Keiser Hadrianus i 122 evt.) som strakte seg fra kyst til kyst i Nord England (fra Solway til Tyne).⁹ «The Wall» strekker seg også tvers over kontinentet og fungerer som en nordlig grense. Men i motsetningen til virkelighetens fem meter høye steinmur, er «The Wall» en kjempehøy mur av is. Den er også utstyrt med

---

⁹ Denne muren ble bygget av romerne for å holde de ville barbarene unna det romerske riket. Det fungerte som en nordlig grense for det romerske imperiet. Dette var et storslått byggverk på hele 120km i en høyde på fem meter. Muren var utstyrt med flere vakt tårn og garnisoner. Schreiner (1996) 205-206

forsvarstårn og garnisoner, selv om det er lenge siden alle disse har vært bemannet. *The wall* er bemannet av et brorskap kalt *The Night's Watch*. *The Night's Watch* kan ligne på en militær munke orden, ala Tempelridderne, hvor medlemmene blir en del av ordenen. De frasier seg sitt tidligere liv, og eventuelle penger og titler de måtte ha. De skal ikke gifte seg eller ha seksuell omgang. Dette er et hardt og ensformig liv for de aller fleste brødrene. Unntaket er de av den operative militære delen som beveger seg på nordsiden av muren, *The Rangers*. De går på stadige patruljer og tokt nord for muren. I *The Walls* storhetstid tiltrakk den seg mange mennesker, også adelige. Det var en stor ære å tjenestegjøre på muren. I bokens tid er det stort sett forbrytere som får valget mellom tjeneste på muren eller fengsel/dødsstraff. Det er også noen yngre sønner fra fattige adelshus og en del uekte barn av menn med litt resurser. Dette fordi det er de ekte fødte eldre brødrene som arver titler og eiendom, og da er *The wall* en mulighet til å skape seg et navn.

2.2.3 Beyond The Wall

Nord for *The Wall* (*Beyond The Wall*) befinner det seg et vilt og myteomspunnet landskap. Det er her vi først får hint om at denne boken befinner seg i fantasysjangeren (noe jeg kommer tilbake til senere). For menneskene sør for muren verserer det rykter om det vi i vil se på som mytologiske skapninger nord for muren. Eksempler her er kjemper, *skrekkulver* (direwolfe i boka) og *The others*. De skal være en rase eller skapning som skal for tusenvis av år siden vært til stort bry for menneskene og andre skapninger i Westeros. Hvor vidt man tror på disse fortellingene er individuelt i Westeros, men det som er helt sikkert er at det bor mennesker nord for muren kaldt «*The Wildlings*» (finner ingen god oversettelse). Disse er en stadig plage for menneskene rett sør for muren, da de er på stadige plyndringstokt. Dette er mulig fordi *The Night's Watch* ikke har ressurser eller mannskap til å dekke hele muren. *The Wildlings*, lever tradisjonelt sett i små sprette samfunn, uten noen som helst sentralmakt. Det er riktig nok rykter om at de forskjellige stammene samler seg under en felles konge. Disse ryktene sier at denne kongen er en tidligere broder fra *The Night's Watch*, Mance Rayder, Han skal etter sigende ha tatt tittelen King-Beyond-the-Wall. Etterhvert som vi kommer ut i serien viser det seg at Mance Rayder har samlet en stor hær og er på vei sørover, for å komme seg inn i De syv kongedømmer. Dette er en flukt fra «*The Others*» som viser seg å være et høyt reelt problem for menneskene nord for *The Wall*. Mance Rayder er på vei til å vinne et avgjørende slag mot *The Night's Watch* når Kong Stannis Baratheon dukker opp fra intet. Hans soldater vipper resultatet av slaget mot Mance Rayder, som ender opp som krigsfange.

Det ender opp med at partene kommer til en enighet, og samarbeider om å evakuere «The Wildlings» inn i de syv kongedømmer».

2.2.4 Essos

Over havet (The Narrow Sea), øst for Westeros ligger det et digert kontinent. Dette er et meget sammensatt kontinent, både geografisk og demografisk. Nærmest Westeros er det et knippe byer, som kalles *De frie byene* (The Free Citys), mens det lengre vest ligger enorme landområder, med utallige stammer, folkeslag, landsbyer og byer. Det største området kalles *The Dothraki Sea*, og er en enorm gresslette som regjeres av flere Dothrakiske Khalasarer. Dette er nomadiske stammer, som ledes av en Khal. Den mektigste av disse Khalene ved historiens oppstart er Daenerys Targaryens kommende ektemann Khal Drogo. Når han dør i bok en, sprer hans førti tusen manns store Khalasar seg og finner nye kahler (høvdinger). Det eneste fellespunktet til alle de Dothrakiske stammene er den hellige byen Vaes Dothrak, som er plassert omtrent midt på kontinentet under fjellet «*fjellenes mor*» (The mother of mountains) og inntil innsjøen «*verdens livmor*» (Womb of the world).

I sør ligger Slavers Bay. Her ligger det flere store og rike bystater. Disse bystatene har som navnet på bukta tilsier, bygd sin rikdom på slavehandel. Disse kommer i konflikt med en ambisiøs Daenerys Targaryen som erobrer flere av disse og gjør det til sin merkevare å frigi alle slaver.

2.2.5 Årstider

Årstidene i Georg R.R. Martins univers er ikke som i vår verden. Riktignok er klimaet i Westeros sammenlignbart med vår verden, hvor det er kaldere jo lengre nord du kommer, mens det er varm med ørken tendenser jo lengre sør man kommer. Sentralt på kontinentet befinner det rikeste og mest fruktbare området seg. Innbyggerne teller år, eller navnedager (namedays) uten at det er helt klart hvordan tiden regnes i *A song of ice and fire*. Det som skiller seg fra vår verden er at årstidene varer i flere år. Inne i hver av disse årstidene virker det som om det er kortere årstider. Når den aktuelle bokens historie begynner er det det niende året med sommer siden forrige vinter,¹⁰ og de lærde (Maesterne som bor/jobber/forsker på det store citadellet i byen Oldtown¹¹) snakker om at den neste vinteren er på vei. Dette er noe Huset Stark alltid snakker om, da deres motto er «*Winter is coming*».

---

¹⁰ Martin (1996): 11

¹¹ Ikke konkret nevnt i boka, men oppsummert her: <http://awoiaf.westeros.org/index.php/Maesters> (Hentet 07.05.18)

2.2.6 Demografi

På kontinentet Westeros, sør for The Wall, er det primært tre etniske folkeslag. Disse er alle nevnt i tittelen til kongen, «*King of the Andals and the Rhoynar and the First men*». Mens The Rhoynar er et folk som i *A Game of Thrones* kun nevnes i kongens tittel, går folkeslagene The Andals og The First men igjen gjennom hele boka. Felles for disse to folkeslagene er at ingen av dem opprinnelig hører til på Westeros, men har på et tidspunkt i historien innvandret/invadert. Historiene er en blanding av legender og nedskrevne «fakta», men som de fleste virker å kunne enes om. Først ut var (av navnet) *The First men*, som etter noen runder med konflikter med de som bodde på kontinentet fra før (en menneskelignende rase kalt The Children of the Forest, kommer tilbake til de senere), viker det som de klare å leve i fred. Det virker også som om det var en reel kulturblanding, hvor menneskene adopterer deler av «*The Childrens*» kultur. Denne tilstanden av fred og sameksistens skal ha gått bra helt til neste bølge av menneskelig innvandring kom, med «*The Andals*». De gikk brutalt til verks og la under seg hele det sørlige kontinentet, og hogget ned den viktige gamle skogen (Weirwood skogen). Dette resulterte i at «*The Children*» forsvant, først nordover, for deretter å gå inn i legendene. Når vi trer inn i historien er de kun en myte, selv om det virker som om de fleste aksepterer at de har eksistert. Wildlingene som bor nord for The Wall mener at de fortsatt eksisterer (representert ved Osha).¹² Gjennom serien får vi også bekreftet at i likhet med «*The Others*», at «*The Children of the Forest*» enda er i live og lever i beste velgående nord for muren.

The Andals militære fremgang gjorde at også *The First men* endte opp nord på kontinentet, og det er følgelig kun Husene nordpå som tilhører denne folkegruppen. Om Huset Stark, som leder Nord (The North), snakkes det stadig om at blodet av The First Men renner i årene deres.¹³ Hvem som representerer The Andals i bokas nåværende historie er ikke like klart. Det første man legger merke til er forskjellen på hvilke guder husene vedkjenner seg. Husene sør for Stark sitt territoriet, tilhører nesten uten unntak *De nye gudene* (The new gods), mens nordpå følger *de gamle gudene* (The Old Gods). Dette kommer jeg grundigere tilbake til i kapittelet om Religion i *A Game of Thrones*.

---

¹² Martin (1996):558- 559

¹³ Se for eksempel Martin (1996): 14

2.2.7 A Game of Thrones

«*A Game of Thrones*» er altså første bok i Georg R.R. Martins serie «*A song of ice and fire*» og kom ut i 1996. I boken følger vi en kronologisk fortelling gjennom flere personer. Felles for alle disse (med unntak av personen som er i fokus i prologen) er at de tilhører samfunnets aller øverste sikte. Deres liv, utfordringer og grunnlag for valg de gjør er derfor ikke nødvendigvis representativt for flertallet av samfunnets mennesker. Dette gjelder følgelig både kulturelt og økonomisk/matrealistisk.

Når vi kommer inn i historien i *A game of thrones* har det nesten vært et tiår med fred etter en stor og blodig borgerkrig hvor Huset Targaryen, som hadde samlet kongerikene i sin tid, ble knust og mer eller mindre utryddet. Nesten alle de store husene deltok på en av sidene av borgerkrigen. Derfor er det fortsatt mye ondt blod i mellom flere av de store familiene. Dette gjør at bevisstheten om geografiske og den kulturelle tilknytning til sitt opprinnelige kongerike/geografiske tilknytning preger menneskene vi møter i større og mindre grad. Etter et drøyt tiår med fred, dør kong Robert Baratheon og etterlater seg et massivt spill om makten, «*The game of thrones*», fylt av allianser og svik. Noe av det siste Robert rakk å gjøre var å utnevne sin gode venn og allierte Eddard Stark til «Hand of the King», kongens nærmeste rådgiver og stedfortreder. Den forrige «*hånden*» døde raskt og brutalt av sykdom. Eddard Stark oppdager raskt at Robert var en bedre soldat enn konge. Robert er stort sett bare interessert i mat, alkohol og kvinner, noe som har ført til at kronen har stor gjeld, særlig til det mektige huset Lannister. Eddard begynner også å etterforske sin forgjengers (Jon Arryn) dødsfall og finner ut at han trolig ikke døde en naturlig død.

I rikets hovedstad, King's Landing (Sør- Vestkysten), kommer da Roberts eldste sønn Jeffrey til makten (med sin mor, Cercei Lannister, som den egentlige regenten) etter farens død. Det har versert rykter om at avdøde kong Robert ikke var faren til Jeffrey, men at han var et resultat av et incestuøst forhold mellom dronning Cercei og hennes tvillingbror Jamie Lannister (noe som ifølge Cercei selv, faktisk stemmer).¹⁴ Som et resultat av dette står plutselig Westeros med flere tronkrevende, som mener at Roberts sønn Joffrey ikke er Robert sin legetime arving. Onde tunger, som i dette tilfellet har rett, sprer dette ryktet om at Joffrey er et produkt av dette incestuøse forholdet mellom dronning Cercei og Jamie Lannister. Dette

---

¹⁴ Martin (1996), 468-469, Dette var også vanlig i den Targaryen dynastiet, søsken som giftet seg, for å holde «blodet rent»

finner også Eddard Stark ut gjennom sine undersøkelser. Eddards undersøkelser fører til at han blir lurt i en felle, arrestert og henrettet (henrettelsen var ikke en del av planen til de som støtter Jeoffrey, men en impulsiv selvstendig handling av ham). Planen var å tvinge Eddards Hus, Stark, som kontrollerer rikets nordlige del, til underkastelse og dermed pasifisere en mektig del av riket. Det motsatte skjer ved henrettelsen og Eddards eldste sønn samler sine militære støttespillere og marsjerer sørover. Eddards to døtre Sansa (som er forlovet til prins/kong Joffrey) og Aria befinner seg med sin far, ved hoffet i Kings Landing. Døtrene må da gjøre noen valg når Eddard arresteres for svik, og senere henrettes. De går hver sin vei, hvor Sansa velger å følge Joffrey (som styres av sin mor) og Aria velger å gå i skjul og etter hvert stikke av.

Roberts eldre bror, Stannis Baratheon er den første som utnevner seg til Konge av de syv kongeriker. Noe overraskende velger også Roberts yngre bror, Renly Baratheon, å erklære seg for konge, med støtte fra Highgarden, Huset Tyrell, som kontrollerer store deler av den sørlige delen av Westeros. En meget mektig alliert, både til lands og til vanns.

I nord blir etterhvert avdøde Eddard Starks eldste sønn og arving hauset opp til «Kongen i nord», med utgangspunkt i at Stark familie var kongene i Nord før Targaryen dynastiet samlet de syv kongerikene. Med støtte fra sine vasaller rykker han stadig sørover etter en rekke heldige slag. Han inngår også en, noe overraskende, allianse med familien Frey. Dette gjør han til en sterk spiller i dette «spillet om tronene».

Deler av historien foregår også på den andre siden av *den smale sjøen*. Her følger vi primært livet til Daenerys Targaryen og hennes bror Viserys Targaryen. Søskenparet er eneste gjenlevende barn til av den styrtede kongen av Westeros, Aerys II Targaryen (med kallenavnet *The Mad King*, noe som satte i gang opprøret som fikk han styrtet og drept). De lever følgelig i landflyktighet, i konstant redsel for at Kong Roberts agenter skal finne dem. For å skaffe seg ressurser til en hær, for å gjenerobre sitt rettmessige rike (Westeros), «selger» Viserys sin søster til Khal Drogo, med løfte om bistand. Khal Drogo tilhører folkeslaget Dothraki, hvor han er en leder (Khal) for en rytterstyrke på 40.000 ryttere/krigere. I tillegg til rytterne/krigerne kommer kvinner, barn, gamle og slaver. Det er disse rytterne som frister Viserys. Khal Drogo og Daenerys blir gift, etter hvert lykkelig, men «handelen» blir ikke helt som Viserys hadde tenkt. Drogo er ikke så interessert i å dra over havet, han trives bedre på steppene sine. Viserys blir mer og mer utålmodig, og stiller til slutt Drogo til veggs og krever

den hæren han er lovet. Hæren som skal gjenerobre hans rettmessige rike. Det hele ender med at han får sin krone, da Drogo får en keramikkpote med flytende gull tredd nedover Viserys hode. Etter en kort, relativt lykkelig, periode sammen, dør også Khal Drogo. Det resulterer i at mer eller mindre hele hans rytterstyrke forlater Daenerys. Helt tomhendt er hun riktig nok ikke. En av bryllupsgavene var tre drageegg, som har en enorm verdi, ikke bare økonomisk. I desperasjon tar Daenerys med seg drageeggene og kaster seg på sin manns likbål. Når bålet er brent ned, kan tilskuerne til sin forbløffelse se at Daenerys ikke er død. Ikke bare har flammene skånet henne, de tre drageeggene har nå klekket. De finner henne med tre levende dragebabyer. Her avslutter også Martin boka.

2.3 Fantasy sjangeren og religion

Fantasy er en relativt moderne litterær sjanger, med røtter langt tilbake i tid. Som navnet tilsier er det en sjanger som er preget av fantasi. Leseren må bruke fantasien sin, da fortellingens hendelser i varierende grad bryter med vår forståelse om hva som er mulig og umulig. Fantasivesener og mytologiske vesener vandrer gjerne fritt, og innslag av magi og magikyndige (som hekser og trollmenn) er vanlig. Forfatteren C.S: Lewis (mest kjent for serien om Narnia) er den første som bruker begrepet *Fantasy* som en egen litterær sjanger og er sammen med J.R.R. Tolkien (Hobbiten og Ringens Herre) moderne fantasy-sjangerens fedre. Tolkien plasserer fantasy-sjangeren et sted imellom myte og eventyr, og mener også at den har likhetstrekk ved heltediktning og fabler. Myten knyttes gjerne til det religiøse og eventyr var muntlige fortellinger. Dette skiller seg fra den moderne fantasy-sjangeren. Det som skiller Fantasy-sjangeren fra disse andre er for det første at de er skriftlige.

Fantasyhistoriene er også gjerne lengre enn eventyret, og ikke like knyttet til religionen som mytene. Men det er liten tvil om at alle disse historiske sjangrene har påvirket den moderne fantasy-sjangeren.¹⁵

Fantasy forfatteren må altså skape en verden, hvor det som i vår virkelige verden ikke er mulig, ikke bare er mulig men naturlig. Det må skapes en sekundærverden (det finnes flere begreper, men jeg har valgt å bruke sekundærverden).¹⁶ Den svenske litteraturviteren Maria Nikolajeva opererer med tre forskjellige sekundærverdener, *åpne-*, *stengte-* og *implisitte*

---

¹⁵ Fossdal (2009): 6-7

¹⁶ Fossdal (2009): 13-14

sekundærverdene (closed-, open- og implied secondary worlds)¹⁷ Den åpne sekundærverdenen er en verden som på en eller annen måte har tilknytning til vår verden. Fortellinger med denne typen sekundærverden har gjerne karakterer som beveger seg mellom vår verden og en verden full av magi og mytologiske vesener. Eksempel på denne typen fantasy litteratur er nevnte C.S. Lewis bøker om Narnia. Den implisitte sekundærverdenen tar utgangspunkt i vår egen verden. For de aller fleste som bor i denne verdenen eksisterer kun naturlovene og de dyrene/vesener der kjenner vi igjen fra vår egen virkelighet. Det som er det fantastiske i disse verdene er gjerne skult for det store flertallet. De karakterene vi møter i teksten kjenner enten til de unaturlige dimensjonene ved vår verden (som hekser eller vampyrer) eller er selv et vesen av denne typen. Eksempler her er J.K: Rowlings bøker om trollmannen Harry Potter og vampyrserien *The Twilight Saga* av forfatteren Stephenie Meyer. I lukkede sekundærverdener har forfatteren i sin helhet skapt sitt eget univers, med sine egne «naturlover». Her står forfatteren fritt til å forme sitt eget univers, med de skapningene forfatteren selv mener lever der. Magi og guder kan fint være en del av det naturlige i denne sekundærverdenen. Den kanskje mest kjente lukkede sekundærverden i fantasy litteraturen er Tolkiens univers knyttet til *Hobbiten* og *Ringenes herre*.¹⁸

2.3.1 Magi og religion i fantasy litteraturen

Magi er en veldig viktig del fantasysjangeren, og er gjerne like sentral som teknologi er for science fiction- sjangeren.¹⁹ Som i all litteratur er troverdighet viktig og dermed må bruk av magi være regulert. Disse reguleringene står følgelig forfatteren fritt til å etablere, og disse linjene blir ofte forklart tidlig i fortellingen. For at magien, og de som kontrollerer den ikke skal bli for mektige og dermed ødelegge fortellingen, er magien ofte pålagt klare begrensninger. Det å mestre bruken av magi er gjerne knyttet til kompetanse eller egenskaper, og det er derfor stort sett kun noen få som behersker dette. Ofte er det hekser eller trollmenn som står for magien, som i heksene og trollmennene i Harry Potter bøkene og Heksa Hvit i Narnia. I andre sekundærverdener kan det være prester eller guder som står for magien. Et godt eksempel her er serien om halvguden Percy Jackson av Rick Riordan. Her møter vi guder fra gresk- og romersk mytologi.²⁰ Den kristne forfatteren Richard Abanes har skrevet flere bøker om religion og fantasy litteraturen. I sin bok *Harry Potter, Narnia and Lord of the*

---

¹⁷ Nikolajeva i Fossdal (2009): 13-15

¹⁸ Fossdal (2009): 14

¹⁹ Abanes (2005): 56

²⁰ Fossdal (2009): 15-16

Rings, What you need to know about fantasy books and movies fra 2005 bytter han på å hylle klassikerne fra C.S. Lewis (Narnia) og Tolkiens (Ringens herrebøker) og kritisere blant annet Harry Potter bøkene.²¹ Abanes mener at magi i fantasy litteraturen ikke kan sammenlignes med magi i vår verden. Fantasy litteraturen blir brukt som et litterært virkemiddel, for å drive fortellingen fremover. Dette i kontrast til magi i vår virkelige verden som brukes som et mystisk middel for å forandre ting.²² Magi kan altså være virkelig i fantasyverdenen, men fungere som en illusjon i vår egen. For religionshistorikere er begrepet magi ikke noe ukjent fenomen, og fins i mange former i mange kulturer og religioner. I vår vestlige verden er dette ofte knyttet til noe folkelig og er ikke anerkjent på samme måte som religioner med en gud eller til og med flere guder. Religioner og kulturer med innslag av magi, har rett og slett blitt sett på som mindre utviklet.²³ Selv om kulturene dette gjelder, anser magi for virkelige, kan det ikke påvises på samme måte som i fantasilitteraturen.²⁴ Hvordan religion arter seg i fantasy religionen blir da også noe annerledes enn i den virkelige verden, siden fenomener og vesener, som i vår verden ville klassifiseres som overnaturlige eller guddommelige, faktisk er helt normale i den aktuelle sekundærverden. Det betyr ikke at religionen i fantasilitteraturen ikke er noe mindre sentralt for det.

2.3.2 Fantasysjangeren og *A game of thrones*

Hvordan passer så *A Game of thrones* inn i fantasy sjangeren? Hadde vi sett hele bokserien, *A song of ice and fire*, under ett hadde det vært lett. Utover i serien er det masser av magi, mytologiske vesener og overnaturlige hendelser. Dette er ikke like tydelig i den første boken i serien. Handlingen foregår helt klart i en verden som ikke har noen tilknytning til vår egen verden. Martin har laget en lukket sekundærverden, selv om den på mange måter minner om vår egen verden i middelalderen. Til tross for at det ikke er veldig mange fantasysjangertegn er det en del viktige pekepinner i boken. For det første møter vi noen mytologiske vesener (drage, skrekkulver og levende døde), vi hører snakk om magi (mest folkelig snakk) og vi blir også vitne til et magisk ritual som vi som lesere hverken kan avkrefte eller bekrefte som «ekte».²⁵ Som jeg skrev innledningsvis i kapittelet er det viktig for forfatteren å sette rammene for sin egen sekundærverden, for å gjøre den troverdig. Det gjør Martin i *A game of thrones*, og introduserer oss for flere av de tingene som kommer til å være sentrale utover i

---

²¹ Han mener at disse bøkene leder barn mot det okkulte, noe som han som kristen ikke liker. Abanes (2005)

²² Abanes (2005): 48 og 56

²³ Gilhus og Mikaelsson (2012): 36

²⁴ Fossnes (2009): 16

²⁵ Martin (1996): 688-691

serien. Martin setter altså rammene for sin sekundærverden, noe han står fritt til når han bruker en lukket sekundærverden. Selv om det er flere karakterer i boka som både tror på magi og ikke tror på magi, så er ikke magi sentralt i de religionene jeg kommer til å behandle senere i avhandlingen. Religionene jeg skal behandle er tilsvarende religioner i vår egen verden, nemlig noe man tror på, men som det er vanskelige å bevise at faktiske stemmer (for eksempel hvis man skal overbevise noen om hva som er den riktige tro). Derfor kommer jeg ikke til å behandle magien som en del av det religiøse bildet i min analyse av religion i boka, da dette er som Abanes sier et virkemiddel for å drive fortellingen fremover.

3 Teori og metode

3.1 Begrepet religion

Å definere religion er ikke noen enkel jobb. Gjennom over hundre år har mange forsøkt, men ingen har klart å lage en definisjon som er presis nok til at den blir allment *anerkjent*. Ofte virker definisjonene som om de oppsummerer samtidens forståelse av religion. Dette blir problematisk når definisjoner, ifølge Gilhus og Mikaelsson, er historiske fenomener, og følgelig kan foreldres. Det som er viktig er at definisjonen gir rom for sammenligning av forskjellige religioner, og dermed kan omfatte alle religioner.²⁶ Selv om jeg nå har stadfestet problemet med en definisjon av begrepet religion, velger jeg for avhandlingens del å benytte meg av en religiondefinisjon, som jeg har funnet hos Gilhus og Mikaelsson, da de mener denne er hensiktsmessig for bruk i religionsvitenskapelige studium, noe jeg følgelig er enig i. Deres definisjon er som følger:

*Religion er menneskers forhold til forestillingsunivers som kjennetegnes av kommunikasjon om og med hypotetiske guder og makter.*²⁷

Denne definisjonen mener jeg dekker mitt behov for å identifisere religion i *A game of thrones*, men definisjonen alene er ikke nok til at jeg kan forstå og analysere de elementene av religion jeg klarer å identifisere i boken.

3.1.1 Hvordan forstå religion?

I sin bok *Religion som bevegelse: Læring, kunnskap og mediering* fra 2013, beskriver Geir Afdal to måter å forstå religion på. Religion kan enten forstås som en ting, monologisk, eller som en prosess, dialogisk. Inspirasjon for dette har han blant annet hentet fra den russiske forfatteren M.M. Bakhtin, som i essayet «*Discourse in the novel*» drøfter forholdet mellom *autoritative diskurser* og *internt overbevisende diskurser*. Interne overbevisende diskurser resulterer i noe som er dels noen andres og dels vårt eget. Kjennetegnet på en autoritær diskurs er at den ikke lar seg integrere ved samhandling. Den må godtas som den er, da den ikke lar seg omforme. En totalpakke, som aksepteres eller forkastes. Det ligger altså en ytre

---

²⁶ Gilhus og Mikaelsson (2012): 21-25

²⁷ Gilhus og Mikaelsson (2012): 27

autoritet til grunn for at man overtar ideer, og ikke nødvendigvis ideenes egne overbevisende kraft som er avgjørende. Denne ytre autoriteten er hierarkisk og historisk ifølge Bakhtin.²⁸

En autorativ diskurs er en fast gitt størrelse som ikke kan blandes med noe, deles opp eller inngå i det Bakhtin kaller «*hybride forbindelser*». Autoritative diskurser blir kun relikvier og døde ting hvis vi fjerner den ytre autoriteten. Ord og ideer fra lærere, voksne, forfedre, politiske, moralske og religiøse er eksempler på autoritative diskurser. Afdal skriver videre at religion kan forstås som en autorativ diskurs, som monolog pakkelsning. Dette innebærer ifølge Afdal en essensialisering og tingliggjøring av religion. De forskjellige religionene blir da som pakker, som man enten aksepterer eller forkaster. Problemet med dette for Afdal, blir å akseptere for eksempel kristendommen og islam som to gitte pakker. Eller at hinduisme skulle være en ting, og at begrepet ikke kan inneholde forskjellige skikker og tradisjoner? For Afdal er svaret på dette nei. I hans bok tas det for gitt at religioner ikke er en gitt pakke, men individuell bruk av fortellinger, ritualer og symboler. Forskjellig fra gruppe til gruppe, og til og med individ for individ. Med aksepten for at religion kan forstås som biter og deler, som tolkes og brukes forskjellig, er ikke lenger pakkelsningen til den autoritative diskursen noe alternativ. Afdal sitter da igjen med en religionsforståelse som sier at religion kan analyseres som en internt overbevisende diskurs. Hans undersøkelser i sin bok har utgangspunkt i at religion kan forstås som en internt overbevisende diskurs, hvor endringer og bevegelser forstås ut fra teorier om lærings- og kunnskapsprosesser. Som følge av dette blir religion analysert gjennom bruk, hybrider og dialog altså, som noe levende som skjer. Religion blir «gjort» gjennom ulik bruk og ulike praksiser, ifølge Afdal.²⁹

Innledningsvis i kapittelet refererte jeg til Afdals to måter å forstå religion på, dialogisk og monologisk. Dette er i forhold til hvordan man forholder seg til religiøsitet, eller aksepterer og praksiser religion. Eksempler her er hvorvidt man aksepterer og kjøper hele «*pakka*», eller om man kan integrere deler av en pakke i sitt eget verdensbilde. I praksis kan dette forholde seg vanskelig i det moderne samfunnet, hvor religion er en avgrenset ting. Her har det religiøse har sitt domene, eller område. På den andre siden har man det sekulære. Selvfølgelig er det heller ikke her vanntette skott, hvor begge disse «*sfærene*» påvirker hverandre. Men sammenligner vi mer tradisjonelle samfunn, hvor mennesker hadde mer gitte roller med

---

²⁸ Afdal (2013): 14

²⁹ Afdal (2013): 15

tilhørende normer og plikter, kan skillet virke ganske klart.³⁰ Det som er klart hos Afdal er at han ser på religion som noe dynamisk. Religion brukes, og er ikke en statisk kognitiv kunnskap. En religion i bruk vil alltid være i forandring, da den vil være utsatt for påvirkning av nye innsikter og handlinger.³¹ Dette både på individplan, organisatoriskplan (for eksempel den Norske kirke) og på den enkelte religionsplan (for eksempel Katolsk kristendom). Sammenligner vi hvordan en religion ble praktisert og forstått i middelalderen og nå, vil det være vesentlige forskjeller, både på det individuelle plan og på et mer overordnet plan. Dette til tross for at trosgrunnlaget ofte kan være det samme (for eksempel utgangspunkt i Bibelen eller Koranen). Afdal skriver at en religion i bruk vil alltid innebære forandring, den potensielt leder til nye handlinger og innsikter. Det kommer han frem til fordi han knytter religion i endring/bruk til læring. Siden læring i sin karakter grunnleggende er sosial, skjer læring (så vel som religion) i sosiale settinger. Videre skriver han at ved et slikt læringsperspektiv på religion er viktig. Da vi ser at religion har en funksjon, ikke bare for samfunnet, men for enkeltmenneskers liv. Religion er, som nevnt over, ikke bare en pakke, men flere elementer som sanger, symboler, ritualer, forskjellige tekster osv. Her kan enkelt mennesker plukke ut det som er relevant for dem. Religion ifølge Afdal er ikke et isolert fenomen, dette fordi den brukes, og brukes forskjellig.³² Dette kommer jeg tilbake til i kapittelet om forhandling.

3.1.2 Ritualer

Ritualer er et fenomen som det er brukt mye tid på i religionsvitenskapen. En av grunnene til det er at forskerne ikke er enige om hva et ritual er, og hvilken plass ritualen har i religionen.³³ Forenklet sett er ritualer handlinger, gjerne symbolske, som nærer følelser og skaper opplevelser. Dette er med på å bygge opp menneskers identitet og tilhørighet. Dette gjør at alle samfunn og kulturer har ritualer, både som religiøse og profane handlinger.³⁴ Jeg kommer til, under delen hvor jeg gjennomgår analysen rundt religion i *A game of Thrones*, å se etter og beskrive noen av ritualene som er beskrevet. For å sette det inn i en større sammenheng så må jeg redegjøre for forskjellige former for ritualer.

---

³⁰ Afdal (2013): 15-17 og 28

³¹ Afdal (2013): 16-17

³² Afdal (2013): 17

³³ Gilhus og Mikaelsson (2012) Se kapittelet om ritualer 119-138

³⁴ Gilhus og Mikaelsson (2012): 119-120

Gilhus og Mikaelsson skiller mellom ulike typer ritualer, overgangsritualer, kalenderritualer, utveklings- og kommuniionsritualer, beskyttelsesritualer, fest, faste og karnevalsritualer og politiske ritualer. *Overgangsritualer* dramatiserer og markerer personers store overganger i livet. Eksempler er ritualer knyttet til fødsel, død, ekteskap og overgangene mellom barn og voksen. De fleste kulturer og religioner har overgangsritualer som markerer naturens gang. Ritualer knyttet til årstider, som vinter- og sommer solverv. Andre viktige markeringer kan være knyttet til jordbrukssamfunnet, hvor såing og innhøsting står i sentrum. Disse ritualene kaller Gilhus og Mikaelsson for *kalenderritualer*. Også faste årlig fester som er knyttet til en bestemt hendelse, som jul og jødernes løvhyttefest, kommer inn under denne kategorien. Andre viktige former for ritualer er knyttet kommunikasjon og tjeneste utbyttning mellom mennesker og guder. Her skiller Gilhus og Mikaelsson to forskjellige typer, nemlig *utveklings-* og *kommuniionsritualer*, og *beskyttelsesritualer*. Mens *beskyttelsesritualer* dreier seg om å beskytte seg mot overnaturlige veseners makt, for eksempel onde ånder, er *utveklings-* og *kommuniionsritualer* et mer konkret bytte av tjenester. Det kanskje mest kjente eksempelet på det siste er forskjellige former for ofring, med slaktofferet som det kanskje viktigste. De to siste kategoriene er ikke nødvendigvis knyttet direkte til det overnaturlige, men er av en mere sosialt samlende art. *Festing, faste* og *karneval* er gjerne større sosiale fester, men med et religiøst innhold uten at dette direkte rettes imot en konkret guddom. Politiske ritualer på sin side fordeler Gilhus og Mikaelsson mellom de andre typer av ritualer. Dette kan være ritualer som salving/innsettelse av en konge eller president (som for eksempel kan knyttes til overgangsritualer) eller årlige fester som en stats opprinnelse og bursdagsfeiringer.³⁵

3.2 Forhandling

I avhandlingens problemstilling lanserte jeg begrepet *forhandling*. Begrepet har jeg hentet fra Etienne Wenger (for så vidt også Jean Lave) og Geir Afdal.³⁶ Felles er at de bruker begrepet i forbindelse med læring, mens Afdal gjør det aktuelt for denne avhandlingen ved å knytte det til religion i sin bok *Religion som bevegelse* (2013). Etienne Wengers bok, *Communities of Practise, Learning, Meaning and Identity* (1998), bygger på og utvikler teorien om *situert læring* fra Wengers prosjekt sammen med Jean Lave i boken *Situated Learning, Legitimate, peripheral participation* fra 1991.

---

³⁵ Gilhus og Mikaelsson (2012): 123-124

³⁶ Lave og Wenger (1991), Wenger (1998) og Afdal (2013)

Lave og Wengers bok fra 1991 er en viktig bidragsyter når det gjelder teorien om situert læring, og utdyper deltagermetaforen for læring. Afdal beskriver denne boken som en modernitetskritisk bok, da fokuset på læring har vært i skolekontekst, og hvor synet på læring er knyttet til undervisning og undervisningssituasjoner. Kritikken til Lave og Wenger blir synlig når et av bokens hovedpoenger er at læring ikke kan avgrenses, men er et aspekt ved alle sosiale praksiser. De forsøker å utvikle en teori hvor læring skjer på andre arenaer og i andre aktiviteter enn skole. Målet kan ha vært, ifølge Afdal, å vise at en læringsteori sosiale praktiser, som ikke er knyttet til skolesituasjon, kan åpne opp for ny innsikt og nye aspekter knyttet til læring, som kan brukes i undervisning og på skolen.³⁷ Eksempler på andre sosiale praksiser enn skole kan være arbeidsplassen (kollegiet), idrettslaget og menigheten. Her er det flere deltagere i samme sosiale praksis, og dette kalles i fortsettelsen *praksisfelleskap*. Læringen i praksisfelleskap foregår gjerne som en form for mesterlære, men ikke i tradisjonell forstand. Den nyankomne, i for eksempel et idrettslag, starter i utkanten av en praksis, både sosialt og kunnskapsmessig. Hvis læringsprosessen fungerer vil deltageren jobbe seg inn i mot sentrum. Dette er ikke som en følge av en direkteoverføring av kunnskap fra en mester til en elev (som opprinnelsen for begrepet), men av en sosial og kollektiv mesterlære. Læringen blir da forstått som aktivitet og deltagelse i aktivitet. Deltagerne i disse praksisfelleskapene kan ikke unngå å delta, og vil da gjennom mestring av praksisfelleskapets aktivitet, bevege seg fra periferien til å bli sentrale deltagere. Læring blir altså forstått som aktivitet og deltagelse i denne aktiviteten.³⁸

Etienne Wenger går videre i sin bok, *Communities of Practise, Learning, Meaning and Identity* (1998), og gjør begrepet *forhandling av mening* (negotiation of meaning) sentralt. Wenger skriver at begrepet *forhandling* (negotiation) ofte betegner at to eller flere parter oppnår en enighet, for eksempel å forhandle om en pris på en vare. Han påpeker videre at begrepet kan ha flere bruksområder. Wenger bruker også eksempelet «*negotiating a sharp curve*», som er en handling som krever fokus, og evne til å justere og tilpasse seg underveis. Når Wenger skal bruke begrepet i forbindelse med sitt fokus, å skape mening i livet, forsøker han å kombinere disse to variantene i bruken av *forhandling*.³⁹ Mening i dette tilfellet er menneskets evne til å erfare verden, og sin egen daglige deltagelse i denne, som meningsfull.

---

³⁷ Afdal (2013) side 174

³⁸ Afdal (2013) side 175 og Lave og Wenger side 29-30

³⁹ Wenger (1998) side 53

Mening knytter Wenger tett opp mot begrepet *praksis* (practice), eller *sosial praksis*. Praksis handler om mening, som en erfaring av dagliglivet, hovedsakelig i sosiale settinger. Praksis og mening henger sammen, gjennom *forhandling av mening* (negotiation of meaning), som igjen er en interaksjon mellom de to bestanddelene, *deltagelse* og *tingliggjøring* (tingliggjøring i stedet for begrepet artefakt ifølge Afdal). Læring blir livsgrunnlaget for et praksisfelleskap, og uten læring så stopper praksisen opp og det opphører å være et praksisfelleskap.⁴⁰ Afdal selv bruker begrepet *artefakt*, om Wengers *tingliggjøring*. Dette er knyttet til begrepet *mediering*, som han plasserer sentralt i den sosiokulturelle læringsteori. Mediering er et begrep Afdal knytter til hvordan religion og religionsutøvelse kan forstås. Afdal tar utgangspunkt i at all religion er blandingsprodukter eller ulike typer blandingsprosesser. Denne prosessen er at mennesker forstår og praktiserer religion ved hjelp av meningsladede redskaper.⁴¹ Disse redskapene kan være konkrete, som religiøse tekster, og mer abstrakte ting som symboler. Eksempel her kan være korset eller David stjernen.⁴² Felles for disse redskapene, som Afdal altså kaller artefakter, som medierer religionen når den brukes, enten mellom deltagere i samme religion eller mellom utøver av forskjellige religioner. Afdal konkluderer derfor med at religion er mediert.⁴³

Wenger bruker altså begrepet *tingliggjøring* i stedet for *artefakt*, og det er en prosess der deltagerens erfaringer gjøres til objekter (objekt blir her en sammensmelting mellom det symbolske og det materielle). Afdal skriver at hos Wenger vil et hvert praksisfelleskap bestå av deltagelse på den ene siden, og objektiverende prosesser på den andre siden. Afdal knytter dette til religion ved å påpeke at fenomener kan bli gjort om til ting, ved å bli frosset fast, i religion. Når Wenger drøfter hva som skjer når to forskjellige praksisfelleskap møtes, kommer tosidigheten, *tingliggjøring* og *deltagelse* i prosesser, tydelig frem.⁴⁴ Dette blir relevant for avhandlingen, når disse forskjellige praksisfelleskapene representerer ulike religioner eller tolkninger av religioner.⁴⁵

Mening (meaning) er ikke noe en permanent størrelse, som har oppstått av ut av intet. Mening er hverken funnet på eller pre eksisterende, men et resultat av forhandling mellom deltagerne.

---

⁴⁰ Wenger (1998) side 51-52 og Afdal (2013) side 177-178

⁴¹ Afdal (2013): 18-19

⁴² Afdal (2013): 158

⁴³ Afdal (2013): 18

⁴⁴ Afdal (2013) side 178

⁴⁵ Afdal (2013) side 178- 79

Denne forhandlingen av mening er dynamisk, kontekstuell, historisk og unik på en gang. Forhandling må ikke være samtale eller dialog. Meningsforhandlingen er en prosess som er formet av flere elementer, og effekten disse elementene har på hverandre. Dette resulterer igjen at forhandlingene konstant forandrer situasjonen som det skal gi mening. Når situasjonen bli forandret blir alle deltagere påvirket. Praksisfelleskapene er da knyttet sammen av personer som deltar i flere praksisfelleskaper. Disse kaller Wenger forhandlere, da de tar med seg elementer mellom praksisfelleskapene.⁴⁶ Samtale og dialog er viktig i denne prosessen. Det foregår daglig mange samtaler mellom og internt i forskjellige sosiale praksiser, og hver og en av dem er forhandlinger. Deltagerne, selv innenfor samme sosiale praksis, vil ha forskjellige utgangspunkt og bakgrunn som de tar med seg inn i en forhandling. Utdannelse, familie og sosial rang vil påvirke forhandlingene og hvordan resultatet av disse blir. Det er naturlig å tenke seg at meningene og visjonene til en velutdannet leder i ett idrettslag veier tyngre enn en nybegynners.

Forhandling mellom to praksisfelleskap kan, men må ikke forgå ved dialog. Wenger bruker ett eksempel om en person som leser ett notat. Han mener at å lese notatet er mer enn en interaksjon mellom notatet og leseren, det er mer ett møte mellom det praksisfelleskapet notatet kommer ifra og det praksisfelleskapet leseren tilhører. Notatet er et grenseobjekt. Grenseobjektet er objekter, som knytter praksisfelleskaper sammen. Disse har en del fellestrekk. De er tingliggjøringer/artefakter, som gjør at kommunikasjon kan gjennomføres helt uten menneskelig kontakt. Grenseobjektene er plastiske nok til å kunne tilpasse seg ulike aktiviteter uten at det går utover identitet og mening. Grenseobjekter er en viktig del av å forstå, opprette, utvikle og opprettholde forholdene og gi kontinuitet mellom ulikepraksisfelleskap.⁴⁷

Forhandling er altså læring, utvikling av mening og praksiser, som utvikler seg gjennom sosial interaksjon. Det kan foregå gjennom samtale og dialog med forhandlere. Men det kan også foregå uten direkte menneskelig kontakt, gjennom artefakter/tingliggjøringer, hos Wenger kalt grenseobjekter. Hvordan dette kan knyttes til religion, kan vi finne hos Afdal (2013). Han tar utgangspunkt i en menighet som et praksisfelleskap.

---

⁴⁶ Wenger (1998) side 53-54 og Afdal side 178

⁴⁷ Wenger (1998) side 106- 108 og Afdal 178-179

Geir Afdal tar i sitt kapittel, om religiøs kunnskap i bevegelse, utgangspunkt i et sosiokulturelt perspektiv på hvordan religiøs kunnskap «oppfører» seg.⁴⁸ Kort fortalt betyr det at han ser på kognitiv utvikling/læring, som noe som skjer i forhold til individets sosiale kontekst og at mye av kunnskapen menneskene utvikler gjelder først og fremst for et spesielt område. Siden kognitive prosesser skjer i forskjellige sosiale miljøer utvikler de seg forskjellig.⁴⁹

3.2.1 Oppsummering og hvorfor dette er relevant for avhandlingen.

For å oppsummere så er religion mediert ved hjelp av artefakter (Wenger bruker tingliggjøring). Religionen er ikke en statisk enhet, men meget dynamisk. Dette kommer av individers aktive deltagelse. Artefakter som ritualer, tekster, symboler og prekener er eksempler på aktiviteter. Inn i disse aktivitetene har hver deltager et utgangspunkt, erfaringer og kunnskap, om hva som er meningen, og hvordan oppnå det gode liv. Når dette foregår innenfor et, eller mellom forskjellige, praksisfelleskap bruker Wenger (og for så vidt Afdal) begrepet forhandling. Tanken er da at deltagerne deltar i en forhandling, gjennom religiøs deltagelse, hvor alle parter sitter igjen med ny kunnskap og en mulig utvikling. Utvikling da av egen religion eller religions forståelse, som igjen vil utvikle seg videre neste gang religion utøves eller ved neste forhandling/møte.

Jeg skal senere se på hvordan dette går for seg i *A game of thrones*. Jeg skal da se om jeg kan finne noen praksisfelleskap, hvor det foregår forhandling. Da må jeg se etter artefakter (eller tingliggjøring av religion hvis vi bruker Wengers begrep) og se hvordan disse medierer. Jeg vil da se etter hellige skrifter og religiøse symboler, både konkrete og abstrakte. Videre vil jeg se på hvordan religion uttrykkes språklig, både gjennom samtaler, dialog og som tanker. I funnene vei jeg undersøke om det foregår noen former for forhandling. Hvordan religion forhandles i *A game of thrones*, kommer jeg tilbake til etter at jeg har gjennomgått mine funn av religion i verket og analysert dette.

---

⁴⁸ Afdal (2013): Kapittel 10

⁴⁹ Skagen, Kaare. (2016, 20. desember). Barbara Rogoff. I Store norske leksikon. Hentet 9. april 2018 fra https://snl.no/Barbara_Rogoff.

4 Analyse

4.1 Religion i *A Game of Thrones*

I analysen av Martins bruk av religion i *A game of Thrones*, har jeg forsøkt å kategorisere funnene mine i. Kategoriene jeg tok utgangspunkt i fant jeg hos Nils Jørgen Fossdals masteravhandling *Religion i fantasysjangeren: en studie av religionsbruk i fantasy litteratur* fra 2009. De aller fleste av disse kategoriene viste seg å passe mitt formål godt. Men jeg har kuttet ut noen av hans kategorier og lagt til/tilpasset noen av kategoriene. Til slutt endte jeg opp med 20 små og kategorier.⁵⁰ Viktige kategorier for forståelsen av bokas religioner er *guder, uttrykk og besvergelses, dogmer og teologi og ritualer*. Det er ikke noen vanntette skott mellom kategoriene, og kategorier som *kultplass, religiøs ekspert, velsignelse og forbannelse, og bønn* beveger seg imellom disse viktige kategoriene og gir «kjøtt på beina» til forståelsen av bokas religioner.

Jeg kommer til å ha fokus på de tre religionene som dominerer fortellingen, men også nevne noen eksempler på noen av de mindre sentrale religionene i fortellingen. Som bokas fortelling er også religionen delt opp uti fra geografi og etnisitet. Som jeg har nevnt i avsnittet om *Fantasysjangeren*, oppfører ofte religion seg litt annerledes i *closed worlds*, så det er et par presiseringer jeg må komme med. Som i den virkelige verden er skillet mellom religion og magi ikke vanntett. Selv om det er veldig få, om noen som beviselig driver med magi i boken, er det endel sterke indisier på magi faktisk virker (dette får vi bekreftet senere i serien). Hele boken avsluttes også med et ritual, med antatt magiske elementer, som ender med at drager plutselig gjør sin retur til verden.⁵¹ Nå vet vi ikke noe om hvordan drageegg klekket da dragene faktisk levde, men det hele får et overnaturlig preg. Jeg velger derfor å forholde meg til religioner, slik som jeg ville gjort i vår verden, nemlig som noe som ikke kan bevises eller motbevises. Hva jeg legger i begrepet religion har jeg gjort rede for tidligere i avhandlingen.⁵²

4.1.1 De gamle gudene

De gamle gudene (The old gods) har sin innflytelsessfære i den nordlige delen av Westeros, med Huset Stark som sin største allierte. Disse gudene som også kalles «*de navnløse gudene*»

---

⁵⁰ Fossdal (2009): 25-27

⁵¹ Martin (1996): 773-780

⁵² Kryssreferanse 16-17

(The nameless gods/ the gods with no name) bor og virker i de gamle skogene i nord, hvor de lettest nås via et løvtre som kalles Weirwood.⁵³ En del av disse trærne er eldgamle, så gamle at *The Children of the forest* har skåret ut ansikter i dem. Disse utskårede trærne blir kalt *hjertetre* (The hart tree). Hjertetreet sees på som et ansikt for gudene. Menneskene oppsøker disse for å kommunisere direkte med gudene. Noen steder er det samlinger av disse trærne, med et hjertetre som et slags midtpunkt. Disse samlingene kalles *gudsskoger* (Godwoods) og fungerer som kultplass for de som tilber *de gamle gudene*. Dette er en stille urørt (for titusener av år) skog, hvor gudene bor.⁵⁴ Hit kommer man for å søke råd og trøst, meditere eller for å be. Det er forskjeller i utseende på disse gudsskogene, og det er kun de nordligste som har den «riktige» tresorten. I sør har Weirwood skogene blitt hogget ned for lenge siden. Den største og viktigste gudsskogen befinner seg i Huset Starks hovedsete, Winterfell.

Denne religionen er en meget personlig religion. De som tror på de gamle, navnløse gudene, tar selv kontakt med gudene, og det gjøres gjerne ute i skogen. Gudene befinner seg i skogen, og har bolig i trærne, i elvene og i steinene. Gudene skal også ha hatt tilhold under jorden, hvor de blant annet skal ha smidd våpen av *drageglass* (Dragon glass/ obsidian).⁵⁵ Religionen er ikke sentralisert eller nedskrevet i noen form for en hellig bok. Det er heller ikke noe presteskap som opprettholder og styrer religionens teologi eller ritualer. Hver enkelt deltager forholder seg altså personlig til de gamle, navnløse, gudene fra de dype skoger.

De gamle gudene tilbes altså primært i nord, hvor det er igjennom medlemmer av Huset Stark vi primært får høre om dem. Som nevnt tidligere skal Stark familien stamme fra *The First men*, og ha deres blod i årene. Legenden forteller at det var da *The First men* gjorde fred med *The Children of the Forest* at de begynte å tilbe de gamle gudene. Etter fredsavtalen skal de ha forkastet sine gamle guder, og overtatt *The Children of the Forest* sine.⁵⁶ Stark familien hører som sagt til samfunnets øvre sjikt (aristokratiet), og det er stort sett deres forhold til gudene vi får høre om. Riktig nok så får vi også et verdifullt innsyn fra en person fra andre siden av *The Wall*, nemlig en såkalt *Wildling*, Osha. Av henne får vi vite at også menneskene nord for *The wall* tilber de gamle gudene. Der lever de mer primitiv og er enda mer knyttet til naturen enn menneskene sør for muren. Dette gjør at de kanskje har enda større kunnskaper

---

⁵³ For eksempel Martin (1996): 19 eller 577

⁵⁴ Martin (1996): 19- 20

⁵⁵ Martin (1996): 712-713

⁵⁶ Martin (1996): 714

om de gamle gudene. På den andre siden av muren er de gamle gudene de eneste gudene. Osha tror også at hvis man stiller gudene spørsmål når man befinner seg i The godswood, kan man få svar, der og da. Hun mener for eksempel at Bran Stark (yngre sønn av Eddard Stark) får svar på sin samtale med gudene, noe som oppleves som et vinddrag gjennom skogen for Bran.⁵⁷

Siden The Andals etterhvert også kom til Westeros, og vant sin plass der, har de gamle gudenes virkeområde blitt presset nordover. Dette skal være fordi de gamle skogene, hvor gudene har sin bolig, har blitt kuttet ned. Skoger av denne typen er altså kun gjenværende i nord. I følge Osha har ikke de gamle gudene noen makt i sør, da de gamle skogene der er hugget ned.⁵⁸ Allikevel har de fleste Husene i det som regnes som sør, i hvert fall de nordligste av dem, en egen gudsskog, selv om Huset selv ikke tilhører de gamle gudene. Selv i hovedstaden King's Landing er det en gudsskog, men som er lite brukt, da det er få folk nordfra som bor i hovedstaden. At det gudommelige og gudene knyttes til konkrete geografiske og naturlige miljøer er ifølge Gilhus og Mikaelsson vanlig ved naturreligioner, og de trekker frem Egyptiske guder som eksempel. I Egypt tenkte man at Gudene var så tett knyttet til bestemte livsmiljøer, at hvis disse forsvant ville gudene gjøre det samme.⁵⁹

Ritualer er ofte sentrale deler av enhver religion, og er med på å opprettholde og videreføre en religions innhold og teologi. Ritualer og deres handlinger er ofte tett knyttet til religionens historie eller mytologi og utførers ofte av en religiøs ekspert eller ritualekspert.⁶⁰ Det kan for eksempel være en prest eller imam, gjerne tilknyttet et hellig hus eller sted. Som nevnt over finnes det ikke noe presteskap som «jobber for» de gamle navnløse gudene. Dette gjør at det heller ikke er beskrevet noen kollektive ritualer direkte rettet mot disse gudene. I nord har de derimot en del personlige handlinger som kan knyttes til gudene, som kan bære preg av å være et ritual. Det mest konkrete eksempelet her er Eddard Stark (Huset Starks overhode frem til han blir henrettet) forhold til Winterfells godswood. Han bruker dette stedet som et sted for meditasjon og ettertanke. Han er en stolt og prinsippfast mann som ikke tar lett på sin rolle og plikt som «beskytter» av rikets nordområder. En av hans oppgaver er å håndheve kongens lover, og en av disse lovene er at desertører fra *The wall*, skal straffes med døden. Som den

---

⁵⁷ Martin (1996):712-714 og 558

⁵⁸ Martin (1996): 556-557

⁵⁹ Gilhus og Mikaelsson (2012): 35-36

⁶⁰ Gilhus og Mikaelsson (2012): 124

stolte og prinsippfaste mannen han er skal den som utsier dødsdommen også være den som utfører den. Altså må Eddard selv i bokens begynnelse henrette en desertør. Litt senere får vi beskrevet, av hans kone, måten han søker til the godswood og måten han rengjør både sverd og sinn foran hjertetreet (The Hart tree).⁶¹ Hennes beskrivelse gir inntrykk av at dette er måten han gjør det på når han må henrette noen, noe han ikke liker. Dette kan minne om et renselses ritual.⁶²

Et annet eksempel hvor the godswood blir brukt i et ritual er en form for politisk overgangsritual (hvis jeg skal bruke Gilhus og Mikaelsson ritualtyper). Situasjonen det gjelder er når personer skal opptas i det brorskapet som bemanner The Wall, The Night's Watch. Her sverges det da en ed, som det ikke skal tas lett på (brudd straffes som nevnt over med døden). Det kommer frem at de fleste nye rekrutter sverger denne eden i et sept, foran «*guden med syv ansikter*» (The seven facede God) også kalt de nye gudene (kommer tilbake til dette etterpå). Når Jon Snow (uekte barn av Eddard Stark) skal sverge sin ed derimot, må han ut av septet og inn i en godswood. Han påpeker at siden han er av Starkblod så betyr ikke de nye gudene noe for ham, og han må følgelig gjøre dette foran et hjertetre. En annen hendelse knyttet til denne edsbesvergelsen er at vi får, så vidt jeg har registrert, bokens eneste konvertering. Her er det Jon Snows venn, Samwel Tarly, som velger å sverge eden foran de gamle gudene istedenfor de nye. Dette til tross for at Huset Tarly i tusenvis av år har holdt de nye gudene. Han forklarer dette med at de nye gudene aldri har besvart bønnene hans, og at han dermed like gjerne kan prøve de gamle gudene.⁶³

De som tror på de gamle gudene ber til dem, noe som tyder på at de faktisk tror de kan og vil gripe inn. Når da ting går deres vei, for eksempel når Bran Stark våkner fra koma, er dette «*gudene som ga ham tilbake*».⁶⁴ Når Eddard Stark blir gjort oppmerksom på at det har blitt bedt for prins Joffreys snarlige helbred (etter at han har blitt bitt av Aria Starks Ulv), svarer Eddard med «*Dine guder har hørt deg*», om enn noe ironisk, da prinsen og moren hans dramatisk har overdrevet skadene. Eddard sikter da ikke til sine egne guder, de gamle, men de nye gudene.⁶⁵

---

⁶¹ Martin (1996): 19-24

⁶² Renselser. (2009, 15. februar). I Store norske leksikon. Hentet 11. mai 2018 fra <https://snl.no/renselsler>. Og Gilhus og Mikaelsson (2012): 136-137

⁶³ Martin (1996):498-499

⁶⁴ Martin (1996): 182

⁶⁵ Martin (1996): 185

Hva som skjer når man dør er ofte sentralt i religioner. Hvor de som tror på *de gamle gudene* havner er ikke helt klart, men noen tanker kommer til syne. Hvor og hvordan begravelsen foregår gir ofte en pekepinn på hva målet er. Som nevnt tidligere er det primært eliten vi stifter bekjentskap med i denne boken, noe som også preger fremstillingen av et eventuelt etterliv. Starkfamilien har en egen krypt under borgen Winterfell og her er alle familiens viktige personer lagt til hvile. Dette er et mørk og kaldt sted, hvor det går rykter om at de som er gravlagt der lever videre som spøkelser. Her plasseres de døde i gravhuler i veggen og det plasseres en statue av den avdøde foran graven. Statuen sitter på en trone, og på statuens fang legges det et langsverd av jern. Utenfor borgen er det også et gravsted for Stark familiens trofaste tjenere, i tilknytning til gudeskogen. Her blir også benene til Sansas ulv plassert etter at den avlives på vei mot Kings Landing. Ulven blir drept på ordre fra kongen. Disse benene blir såpass ansett av Eddard Stark at de eskorteres med flere av hans egne vakter tilbake til Winterfell. Dette knyttes trolig til at denne skrekkulven, er lik den som er på Husets våpenskjold. Det meste av informasjon vi får om temaet kommer direkte eller indirekte fra Stark barnas gamle barnepike, Old Nan. Hun har en meget folkelig fremstilling av verden, og går ikke av banen for å skremme barna. De får historier om alt mellom himmel og jord, blant annet om spøkelser, *The Others* og andre mytologiske vesener. Hun har også passet Eddard Stark da han var liten så det er mulig det er hennes påvirkning som kommer til syne når han er redd for at de dodes ånder/spøkelser flytter seg fra krypten og vandrer fritt rundt i borgen når det nevnte jernsverdet ruster helt bort.⁶⁶

Nå er det bare et fåtall av menneskene i nord som havner i Winterfells krypt, og blir værende der som spøkelser. Old Nan snakker også om et helvete. Dette helvete skal være som et dypt mørkt hull. For å komme seg ned dit må man følge en lang trapp som går i spiraler nedover.⁶⁷ Hvem og hvorfor man havner der sies det ikke noe om. Det som kan virke noe klarere er at gudene har en påvirknings mulighet. Flere utsagn som «*må gudene vise medlidenhet med hans sjel*» (Eddard Stark om en dødsdømt)⁶⁸ og «*må gudene gi dem hvile*» (Rob Stark om tre menn fra nord som er drept i kamp)⁶⁹, tilsier at de troende mener at gudene kan gi dem et mildt etterliv hvis gudene vil.

---

⁶⁶ Martin (1996): 39

⁶⁷ Martin (1996): 333

⁶⁸ Martin (1996): 454

⁶⁹ Martin (1996): 386

4.1.2 The Faith

Mens *de gamle gudene* regjerer i nord, er det *de nye gudene* som gjelder i sør. Religionen i nord bærer preg av at den er knyttet til naturen og desentralisering, er det på mange måter er motsatt i sø. Kjært barn har mange navn, og de nye gudene omtales på flere måter. *Guden med syv ansikter* (The Seve faced God), *Troen på de syv* (The Faith of The Seven) eller bare *De syv* brukes gjentatte ganger. Denne religionen er sentralisert, med hovedsete i King's Landing hvor den øverste lederen (The High Septon) og hvor det viktigste septet (Great Sept of Baelor) er plassert. Når det kongelige råd snakker om religionen, bruker det bare begrepet «Troen» (The Faith). I disse møtene så ser vi at den sentraliserte «troen» innehar en god del makt. Kronen skylder for eksempel troen store summer. Viktige handlinger, som når Eddard Stark blir henrettet for forræderi, foregår i tilknytning til Great Sept of Baelor. Over alt i riket er det bygget små og store sept, med tilhørende septoner, troens, religiøse eksperter/prester. Det virker som om alle de store husene har sitt eget sept.

Rent teologisk har troen flere fellestrekk med kristendommen. Selv om det er snakk om guder i flertall, er utgangspunktet en gud, med syv ansikter eller aspekter/roller (lignende treenigheten). Disse aspektene ved Gud nevnes ikke i *A Game Of Thrones*, men de innehar forskjellige egenskaper som kan tilbes individuelt (til et aspekt) eller kollektivt. Aspektene eller sidene ved Gud nevnes senere i serien. The Warrior, The Crone, The Maiden, The Mother, The Smith, The Stranger og The Father. De innehar forskjellige egenskaper og områder ved livet, for eksempel visdom (The Crone) og mot (the Warrior).⁷⁰ Disse kan vi lese om i den hellige boken «The Seven-Pointed star». Den er ikke beskrevet i *A Game Of Thrones*, men er nevnt med navn i forbindelse med at «The Andals» tok med seg *The Faith* til kontinentet.⁷¹ Deres ansikter pryder septene. Tilbedelse foregår kollektivt eller personlig i disse septene, men man kan også be til gudene utenfor septene. Da gjerne om konkrete ting eller gjerninger.⁷²

Ritualer er sentrale i *The Faith*. Det finnes store sentraliserte ritualer, gjerne som overgangsritualer, og mer personlige ritualer som lystenning. Flere av overgangsritualene er like de vi kjenner fra vår verden, og er følgelig knyttet til endring i personers liv.

---

⁷⁰ http://awoiaf.westeros.org/index.php/Faith_of_the_Seven (Hentet 07.05.17)

⁷¹ http://awoiaf.westeros.org/index.php/The_Seven-Pointed_Star#cite_note-Raffc25.7B.7B.7B3.7D.7D.7D-0 (Hentet 07.05.17)

⁷² Martin (1996): 19-20

Først ut er innvielsesritualet knyttet til fødsel. Det er ikke utfyllende beskrevet i *A Game of Thrones*, men vi får vite at når man trer inn i *Troen*, blir man salvet med de syv oljene. Seremonien foregår i et sept, ledet av en septon. I eksempelet fra boken beskrives det at; “*Catelyn had been anointed with the seven oils and named in the rainbow of light that filled the sept of Riverrun*”.⁷³ Hva dette regnbuelyset er beskrevet som i boken er sollys som går igjennom en krystall som er i septene.⁷⁴ Det er også gjennom denne seremonien med salving med syv oljer man får navnet sitt.

Ekteskapet som institusjon bærer, som i Europas middelalder, preg av at det fungerer som inngåelse av en politisk allianse. Det nevnes flere eksempler, som Eddard og Catelyns Starks bryllup (som egentlig skulle vært mellom Eddard storebror, som døde og Catelyn). Et annet eksempel er når Catelyn lover bort sønnen (Rob) for å styrke en tynnslitt allianse og få militære fordeler. Dette gjøres uten at sønnen selv er tilstede eller er klar over det. Disse alliansene forsegles også i et sept, med en septon til å lede seremonien. Heller ikke dette ritualet er beskrevet i detaljer, men at det i tillegg til septonen og de menneskelige gjestene, er gudene tilstede og bivåner handlingene. Her er tanken at man forenes, går da fra to enkeltindivider til å være en enhet.⁷⁵

Livet siste overgangsritual er knyttet til en persons død. I King’s Landing er det *The Silent sitters*⁷⁶ som tar seg av den døde, uten at vi får noe informasjon om veien videre. Det er som ved ritualene over lite informasjon om hvordan ritualene gjennomføres. Eneste konkrete er at det er snakk om et begravelsesbål, i forbindelse med et dødsfall knyttet til Riverrun.⁷⁷ Hva som skjer når noen dør er selvfølgelig et tema for de som lever. Det dukker opp en del tanker om hva som venter, uten at det er noen helt klart teologi rundt dette. Det som virker som om det er enighet om, er at det eksisterer, ikke bare ett, men syv helveter (seven hells). Senere i serien får vi også vite at det er syv himler.⁷⁸ Hvorfor det er syv helveter kommer ikke klart frem, men at det er varmt der er det flere som mener, blant annet septonene som preker om

---

⁷³Martin (1996): 19

⁷⁴Martin (1996): 497

⁷⁵Martin (1996): 531

⁷⁶Religiøs sekt, som ligner på et klostersonn.

⁷⁷Martin (1996): 765

⁷⁸http://awoiaf.westeros.org/index.php/Faith_of_the_Seven#cite_ref-Ragot29.7B.7B.7B3.7D.7D.7D_61-1
(Hentet 07.05.17)

det.⁷⁹ Det er i tillegg til varme mørke hull i disse syv helvetene. Gudene påvirker hvor vi havner, så det gjelder å holde seg inne med dem. Det er også en tanke om at man møter igjen gamle kjente i dødsriket (noe som nok skal fungere som trøst), samt at gudene også skal være tilgjengelige der.⁸⁰ Hva som venter i dødsriket kan være så mangt, og muligens individuelt tilpasset. Når Kong Robert dør ber en av rådsmedlemmene om at han skal få hvile i dødsriket, men kongens beste venne Eddard mener han vil ha mer glede av kjærlighet, latter og krigføring/slåssing. Dette ligger da også til gudene å bestemme.⁸¹ I tillegg til helvete(r) og dødsrike så er det også mange som snakker om døde som går igjen, som spøkelser. Dette er noe vakt, og må muligens knyttes til overtro og ikke til religionen (noe jeg velger å gjøre).

Det er også andre innvielsesritualer som ikke er direkte knyttet til religionen, men bruker religionens rammer som utgangspunkt, og for å gi innvielsen tyngde og legitimitet. Her er det særlig to eksempler. Et mål for mange unge, særlig de som er knyttet til et Hus, er drømmen å bli en av kongens riddere. Riddertitler deles ut av kongen, ofte etter god innsats i krig. Når en ny ridder innvies, gjøres dette av en septon (og i hvert fall i noen tilfeller av The High Septon). I likhet med fødselsritualet, innvies riddere gjennom å bli salvet med syv oljer. Kombinert med dette skal ridderen også gjennomføre en våkenatt i ett sept og avgi ridderløftene.⁸² Et annet eksempel på en innvielse i noe ikke religiøst, er eden som avlegges i forbindelse med inntreden i The Night's Watch. Som nevnt over brukes religionen som legitimering av ritualet rundt løftet, og sier noe om viktigheten av å holde dette løftet (desertering straffes som nevnt med døden). Mens de som tror på de gamle navnløse gudene, mennene som kommer fra nord, går ut til *hjertetreet* i *gudeskogen*, gjennomfører resten av rekruttene innvielsesritualet i et sept. Ritualet legges tilsynelatende til et tidspunkt på døgnet hvor sollyset lyser inn gjennom vinduet og krystallen (The great crystall) som gjør at alteret er badet i et regnbuelys. Som i katolske og ortodokse kristne gudstjenester blir det brukt røkelse, som spres rundt i rommet av en septon.

Gudene er, for de troende, allmektige og styrer det meste. Det er mange eksempler på menneskene tror på at gudene kan gripe inn, og at de faktisk griper inn i mennesker liv og samfunn. Eksempler på utsagn som bygger oppunder denne påstanden er for eksempel «bare

---

⁷⁹ For eksempel Martin (1996): 294

⁸⁰ Martin (1996): 489 og 444

⁸¹ Martin (1996): 506

⁸² Martin (1996): 33, 294, 551

gudene kan hjelpe oss nå» og «bare gudene vet». Dette er fraser som går igjen gjentatte ganger boken. «Rettergang ved kamp» (trial by combat) er en situasjon hvor gudene blir blandet inn i rettsvesenet (i den grad vi kan kalle det det). Her er tanken at den anklagede kan kreve «rettergang ved kamp» og dermed la gudene bestemme om hvilken side som har rett. Det blir da avholdt en tvekamp mellom to personer. På den ene siden er den anklagede selv, eller en annen person som er villig til å påta seg ansvaret for den tiltalte. På den andre siden en representant for den anklagede siden. Før kampen gjennomføres er det et ritual av en septon, med en krystall som lager regnbuelys, som påkaller gudene, og ber de hjelpe til så den uskyldige siden kommer seirende ut av den kommende kampen. Dette er en rett den anklagede har, og som må respekteres.⁸³

Syv er et viktig tall for det sørlige Westeros, og er gjennomgående i symbolbruk og arkitektur, noe som jeg knytter til religionen. Det er syv kongeriker, hvor hovedstaden King's Landing har syv porter i bymuren sin, hvor en av dem er *Gudenes port* (Gate of the Gods).⁸⁴ Kongen har et eget brorskap, «Konge garden» (The Kings Guard), til å passe på seg. De består av syv håndplukkede menn som vier seg kun til å passe på kongen. De forsaker da familien/Huset, og kone og barn. Dette er en stor ære, og det er ikke noe problem å få nye rekrutter. I hovedstaden blir Great Sept of Baelor prydet med syv tårn, noe det også er i The Vale (Huset Arryns hovedsete).

4.1.3 Dothraki

Et hav, riktignok et smalt et (The Narrow Sea), skiller Westeros to største religioner fra Dothrakiernes kultursfære og religion. Som nevnt tidligere er Dothrakiene et nomadisk folkeslag som lever i grupper, av forskjellig størrelse, som ledes av en Khal. Dothrakiernes kultur er tett knyttet til naturen de lever i. De store gresslettene, hesten og himmelen er viktige deler av dagliglivet men også det spirituelle. Alt viktig i en manns liv skal ifølge Dothrakiene foregå under åpen himmel.⁸⁵

I *A Game of Thrones* møter vi Dothrakiene gjennom Daenerys Targaryen. Hun lever i eksil etter at Robert Baratheon har drept hennes far som var konge, og overtok tronen. Huset Targaryens religion er i store trekk The Faith, men med noen egne særegenheter. Disse

---

⁸³ Martin (1996): 407 og 422-423

⁸⁴ Martin (1996): 723

⁸⁵ Se for eksempel Martin (1996): 94

særegenhetene er ikke detaljert beskrevet i boken.⁸⁶⁸⁷ Hun skylder også på *gudene* når hun får beskjed om at Khal Drogo ikke kommer til å overleve.⁸⁸ Mye av Dothrakienes kultur, virker derfor fremmed for fortelleren, men normaliseres utover i boken.⁸⁹

Dothrakiene har flere guder, men de eneste vi får konkret høre om er sola og månen. Her er månen kvinne og sola mann, som videre er mann og kone. Deres rolle er ikke spesifisert i boken. Stjernene er for ordens skyld en stor flokk hester, laget av ild, som galopperer over himmelen om natten.⁹⁰

Hesten er viktig for Dothrakiene, noe som kommer til syne når Daenerys kommer til Dothrakienes eneste by, den hellige byen Vaes Dothrak. Inngangen til byen, som ligger i enden av *Gudeveien* (The godsway), voktes av to kjempe store hester (The Horse Gate). Dette kan virke noe merkelig, da det ikke er noen murer rundt byen.⁹¹ Byen er et fristed for alle de Dothrakiske stammene. I Vaes Dothrak skal det ikke ytes blod, og det er et forbud mot våpen og metall i byen. Stammene må altså holde fred mens de er der, selv om de ellers er i krig (noe de ofte er). Gudene blir sinte hvis dette ikke overholdes.⁹² Det er ikke bare selve byen som er hellig for Dothrakiene, men også omgivelsene. Byen ligger «*under fjellet*» (under the moutain), Dothrakienes hellige fjell «*Fjellenes Mor*» (Mother of Moutains). Byen ligger også ved innsjøen Dothrakiene kaller «*verdens livmor*» (Womb of the World).⁹³ Navnet kommer fra myten om at den første mannen og den første hesten sammen steg opp av innsjøen for tusener av år siden.⁹⁴ Både innsjøen og fjellet er viktige deler av Dothrakienes spiritualitet og ritualer. Vaes Dothrak er også hjemmet til *Dosh Khaleen*. Dosh Khaleen er enkene etter avdøde Khaler, som lever resten av sine liv i felleskap i den hellige byen. Her har de flere rituelle oppgaver.⁹⁵ Noen som ikke er like «heldige» som enkene etter Khalene er hans livvakter, hans «blodryttere» (bloodriders) eller «blod av mitt blod» (Blood of mye blood). De er ikke bare en livgarde, men har sverget en ed som gjør at når Khalen deres dør, skal de først

---

⁸⁶ http://awoiaf.westeros.org/index.php/House_Targaryen (Hentet 07.05.18)

⁸⁷ Martin (1996): 26-27

⁸⁸ Martin: (1996): 685

⁸⁹ Martin (1996): 228

⁹⁰ Martin (1996): 474

⁹¹ Martin (1996): 373

⁹² Martin (1996): 478

⁹³ Martin (1996): 475

⁹⁴ Martin (1996): 475

⁹⁵ Martin (1996): 95 og 375-377

hevne hans død, for så å følge sin Khal til dødsriket.⁹⁶ Dothraki samfunnet er meget patriarkalsk, og det virker som om kvinner, med unntak av Dosh Khaleen, ikke er noe mer enn fornøyelse og til føre slekten videre.

Vi møter flere Dothrakiske ritualer i *A Game of Thrones*. Det første vi møter er også det som er grundigst skildret, nemlig bryllupet mellom Khal Drogo og Daenerys Targaryen. Et bryllup er et viktig overgangsritual, både kulturelt (religiøst) og sosialt, derfor foregår følgelig et Dothrakisk bryllup under åpen himmel. Bryllupet er en orgie av mat, drikke, dans, sex og vold (et godt Dothrakisk bryllup må inneholde minst tre dødsfall⁹⁷). Det er ingen religiøs ekspert som leder seansen, da det tilsynelatende ikke er noe gudommelig knyttet til det. Gjennomgående er derimot hestens rolle som totemdyr, da det brukes både som mat og drikke (fermenter hestemelk), som gave og som ridedyr når brudeparet forlater festen. Bryllupet følger ett fastlagt mønster. Fest (med nevnte innhold), gaveutdeling (til bruden, inkludert et tradisjonelt avslag av mannlige gaver, som er bedre egnet for brudgommen). Bruden får en standsmessig hest som hun sammen med Khal Drogo rir bort på. Bryllupet blir fullført ved det første samleie, under stjernene, samme natt. Drageeggene som blir sentrale senere i serien, er også en av gavene Daenerys mottar til bryllupet.

Etter bryllupet flytter hele Khal Drogos Khalasar seg gjennom det store gresshavet, *The Dothraki Sea*, til den hellige byen Vaes Dothrak. Dette primær for at Khalens brud skal velsingens av Dosh Khaleen, de avdøde Khalenes enker. Før rituallet med enkene kunne gjennomføres, måtte Khal Drogo opp på det hellige fjellet, «*fjellenes mor*» og takke gudene for at han fikk komme tilbake til byen. Med seg hadde han sine «bloddrytter», men Daenerys måtte bli værende i leiren da ingen kvinner skal sette sin fot på «*the mother*». ⁹⁸ Etter fjellturen følger en form for innvielsesritual for Daenerys, og barnet hun nå har i magen. Også her står hesten sentralt. En villhest, rettere sagt en hingst blir slaktet og Khal Drogo skjærer ut hingstens hjerte (med en steinkniv, grunnet forbundet mot metall). Hjertet blir overrakt Daenerys og skal spises i sin helhet. Hele hjertet skal konsumeres, uten hjelpemidler. Det er en utfordring med tanke på at hjertet er en muskel, og et hestehjerte er stort. Dothrakiene tror at hvis moren klarer å spise opp hele hjerte, uten å kaste opp, vil dette gi barnet styrke, fryktløshet og hurtighet. Barnet vil også bli en gutt. Hvis moren derimot ikke skulle klare det,

---

⁹⁶ Martin (1996): 379

⁹⁷ Martin (1996): 98

⁹⁸ Martin (1996): 373-382

er dette et dårlig tegn. Barnet kan da bli dødfødt, være svakt, deformert eller være en jente. Dette bevitnes av de gamle konene som utgjør Dosh Khaleen, og de tiltales av Daenerys som utfører ritualet når hun er ferdig. Målet er at barnet skal bli en gutt, i dette tilfellet en prins. Daenerys utbryter når hun er ferdig «*en prins rider inni meg*», noe den eldste av damene i Dosh Khaleen bekrefter. Videre i ritualet samler Dosh Khaleen seg og begynner å messe og et spesielt bål blir tent. Røyken fra dette bålet kaller Dothrakiene, «*fremtidens røyk*» (smoke of the future), og det er kun kvinnene i Dosh Khaleen som kan tyde røykens budskap. Budskapet for Daenerys del, blir ikke bare en hvilken som helst gutt, men «*Hingsten som bestiger verden*» (The Stallion who mounts the world). Dette er en gammel profeti om at det skal komme en Khal som skal forene alle de Dothrakiske stammene og legge verden under seg. Han skal ride til verdens ende. Som avslutning på ritualet flytter hele folkemengden seg (flere tusen mennesker) bort til den hellige innsjøen «verdens livmor», hvor Daenerys skal renses. Denne renselsen er både fysisk (hun er full av hesteblood) og religiøs. Hun trer naken frem, foran hele folkemengden, ned i vannet og lar det renses seg. Når hun er ferdig og kommer opp av vannet igjen, venter det et raskt samleie med Khal Drogo, også dette foran hele folkemengden. Daenerys er nå godkjent av Dosh Khaleen. Da starter nok en fest, denne gangen uten drap.⁹⁹

Den Dothrakiske begravelsen er også beskrevet i A game of thrones, når Khal Drogo skal videre til neste liv (kommer tilbake til tanker om etterlivet lengre ned i avhandlingen). En Dothraki som dør skal brennes. Sammen med mannen skal også hans hest avlives og brennes.¹⁰⁰ Bålet skal bygges på en spesiell måte, som en plattform. Veden legges fra øst til vest, fra soloppgang til solnedgang. På plattformen stables mannens skatter eller eiendeler. I Khal Drogos eksempel er dette ganske omfattende. Hverdagslige ting som teltet hans, noen klær, sal og seletøy osv. Det plasseres også ting av større betydning, som pilsken han fikk av sin far når han ble en mann og de fineste våpnene hans. Rundt, og over, dette plasseres det store mengder tørket gress. Det tredje laget med brennbart materiale er vevede tynne grener, dekket av blader og kvister. Dette ble plassert fra nord til sør, fra is til ild. Her ble det plassert myke puter og sengetøy av silke. Liket blir stelt etter tradisjonen, som så plasseres på putene og sengetøyet, med hodet mot «fjellets mor». Hesten plasseres også i bålet. Når nattens første stjerne kommer til syne, tennes bålet. Tanken er at den døde, i dette tilfelle en Khal, skal stige

---

⁹⁹ Martin (1996): 472-483

¹⁰⁰ Martin 1996): 687

til værs på sin flammende hest og ta sin plass blant stjernene (som nevnt over er stjernene brennende hester). Jo klarere en mannen brand i livet, jo klarere ble stjernen. Derfor er det følgelig viktig at dette gjøres under åpen himmel, som alt annet viktig. Det er mulig dette gjelder kun for Khaler, men det er noe uklart.¹⁰¹ Det er også snakk om et etterliv, som er noe mindre konkret enn flammende ryttere som ender opp som stjerner. Begrepet som brukes om hvor man havner etter sin død, er «nattlandet» (night lands). Hva som skjer der, eller hvilken tilstand man er i, fremkommer ikke. Det som derimot er klart alle steder i dette «nattlandet» er nevnt (tre steder i *A game of Thrones*) er at man skal ri der, og at «blodrytterne» skal ri sammen med sin Khal (etter at de evt. har hevnet hans død).¹⁰²

Dothrakiernes rike er de store gresslettene på kontinentet Essos. Her fungerer de som et nomadisk folk, hvor flokken, både mennesker, dyr og slaver, er samfunnet midtpunkt. De skal være redd for saltvannet, og båter er det uaktuelt å bevege seg ut i. De store gresslettene er deres land. Dette bærer også Dothrakiernes endetidstanker/profeti preg av. På gresslettene er narturlig nok gresset viktig. På «The Dothraki sea» finnes det mange typer gress, og Dothrakiene har navn på alle. Gresset *hrannas* farger (som vi hører om) følger årstidene, fra vårens grønt, til sommerens blomstrende rødt, til tørkeperiodens bronsefargede gress. Utover dette finnes det sitrongult gress, indigo, blått, oransje gress typer osv. Langt mot øst i *skyggelandene* (Shadow lands), skal det også finnes et hav «*spøkelsesgress*» (Ghost grass). Dette spøkelsesgresset er høyere enn en mann på hesteryggen, har stilker bleke som melk og det dreper alt annet gress. Om natten lyser gresset i mørket, ved hjelp av sjelene til de fordømte. I følge Dothrakiene vil dette gresset tilslutt dekke hele verden, og da vil alt liv opphøre.¹⁰³

Dothrakiene selv driver ikke med magi, men de frykter magi. Som sagt er skille mellom magi og religion vanskelig i den virkelige verden, og enda vanskeligere i en *closed world* i et fantasy verk. I denne sammenhengen er det relevant, da gudskonene (som jeg kommer til under) som bor i et tempel, til en av de mindre stammenes guder, er noe dothrakiene frykter. De kaller Maegi og frykter deres *blod magi* (bloodmagic).¹⁰⁴ Om denne frykten gjelde alle andres religioner eller kun denne er noe uklart, men de er ikke spesielt glad i magi.

---

¹⁰¹ Martin (1996): 772-780

¹⁰² Martin (1996): 379,

¹⁰³ Martin (1996): 219

¹⁰⁴ Martin (1996): 686-687

4.1.4 Forholdet mellom religionene

Samspeillet mellom tilhørerne fra de to store religionene på Westeros er det flere eksempler på, da tilhørerne stort sett tilhører samme kultursfære og omgås i det daglige (i hvert fall i den delen av samfunnet vi møter). Dette er stort sett fredelige møter mellom relativt likeverdige (sosialt sett) personer, hvor samtalen har et positivt utgangspunkt. Som nevnt blir gjerne ekteskap inngått for å styrke eller reparere forhold, og lage og styrke allianser mellom de store husene. Dette gjør at ektefeller kan stå med hvert sitt sett med guder, som for eksempel Eddard Stark som gifter seg med Catelyn (opprinnelig Tully). Her er det ikke nødvendig for noen av partene å konvertere. De bor på Winterfell, hvor de gamle gudene regjerer. Huset Tully tilhører de nye gudene, og Catelyn dyrker disse aktivt. Dette blir da løst ved at Eddard lar bygge et sept til Catelyn. I samtaler mellom personer med forskjellige guder virker det ofte som om de anerkjenner kraften til hverandres guder. Uttrykk som «*dine guder har hørt deg*»¹⁰⁵ viser denne anerkjennelsen. Et annet uttrykk for anerkjennelse av hverandres guder er eden som sverges på «*både de gamle og de nye gudene*». Denne eden finner vi blant annet hos en prostituert i King's landing, som trolig tilhører de nye gudene¹⁰⁶, og av Daenerys Targaryen (som også slenger på både Dothrakiske guder og andre guder fra Essos) når hun skal sverge en ed om hevn.¹⁰⁷ Jon Snow, som tilhører de gamle gudenes svære, har en litt annen tilnærming. Han anser gudene som både grusomme og like uforsonlige som en vinter, både de nye og de gamle. Jon legger riktignok til, «*hvis de er virkelige*».¹⁰⁸

Når tonen i samtalen ikke er positiv, dukker det gjerne opp andre karakteristikk av de andres guder. I et krigsmøte hvor en av Stark familiens nærmeste vasaller skal høyne Rob Stark til konge, på bekostning av tronkreverne sørfra, bruker han som argument «*at til og med gudene deres er feil*». Dette i tillegg til at de ikke vet noe, eller bryr seg om kulturen i nord.¹⁰⁹ Dronning Cersei proklamerer at de nordlige gudene er grusomme som lar Bran Stark bli liggende i koma i stedet for å dø, etter at han datt ned fra et vindu i Winterfell.¹¹⁰ Hun selv sogner til de nye gudene, men de er i nord og Bran tilhører de gamle gudene, og da er det tydelig at hun mener at det er de gamle gudene som styrer dette. Et annet eksempel på at de

---

¹⁰⁵ Martin (1996): 185

¹⁰⁶ Martin (1996): 368

¹⁰⁷ Martin (1996): 733

¹⁰⁸ Martin (1996): 173

¹⁰⁹ Martin (1996): 771

¹¹⁰ Martin (1996): 86

fra sør (en sanger/trubadur) anser de gamle gudene for slemme er at de ikke liker gambling, og følgelig straffer de som driver med pengespill.¹¹¹

En av bokens mektigste scener foregår i King's Landings, foran dørene til The Great Sept of Baelor. Scenen det gjelder er Eddard Starks rettergang og henrettelse. Her har Eddard blitt lovet en mildere straff for å tilstå «sine synder» mot riket, for å slippe dødsdom (han får da lov til å «kle seg i svart», det vil si å avslutte livet på The Wall). Her tilstår Eddard ikke bare foran øverste septonen, kongefamilien, og hoffet, men også hele byens befolkning. I sin bekjennelse tiltaler han ikke bare menneskene som er til stede, men også gudene. Eddard Stark, som er fra nord, følger selv de gamle gudene. Han retter deretter sitt vitnemål mot øverste septonen, «helgenen», som har gitt navn til Septet (Baelor The Great) og De syv. Selv om The Faith øverste leder virker fornøyd og på vegene av de syv gudene klar for å tilgi Eddard, snur kongen plutselig og dømmer Eddard til døden. Dommen iverksettes øyeblikkelig.¹¹²

Dothrakiernes religion og religionene fra Westeros har ikke mange treffpunkter i boka, og vi får ikke noe inntrykk av hvordan de «offisielt» forholder seg til hverandre. De eneste personenes inntrykk av Dothrakiernes kultur er via Daenerys, hennes bror Viserys og den landsforviste ridderen Ser Jorah Mormont. Viserys, som anser seg som den rettmessige kongen av De syv kongedømmer, er utelukkende negativ til Dothrakiene. Han er nedlatende mot alt de foretar seg, og anser de som barbarer. Ser Jorah Mormont har levd flere år sammen med dem, og har en klar forståelse av den Dothrakiske kulturen. Han fremstår hverken som positiv eller negativ, men inntar en rolle som lærer for Daenerys. Daenerys selv utvikler seg i forhold til den Dothrakiske kulturen. Hun er i begynnelsen livredd for alt fremmet og uvant (noe som ikke er helt uvanlig når man møter på og må forholde seg til en fremmed kultur). Hun inntar etterhvert en mer undrende holdning, før hun til slutt tar del i den Dothrakiske kulturen og blander det med elementer fra sin egen kulturelle bakgrunn. Dette ender med at hun tar med seg drageeggene sine og legger seg på Khal Drogo's likbål, og forsvinner i flammene. I bokas siste kapittel gjenoppstår ikke bare Daenerys, men også dragene etter å ha vært utryddet i over hundre år.

---

¹¹¹ Martin (1996): 280

¹¹² Martin (1996): 699-702

4.1.5 Andre guder

At de finnes mange guder og religioner i Georg R. R. Martin sitt univers, står klart for oss når Daenerys og hennes dothrakiske Khalasar kommer til den hellige byen Veas Dothrak. På vei inn til byen ligger det massevis av statuer av guder og andre vesener som dothrakiene har plyndret fra andre steder.¹¹³ Mangfoldet i guder kommer enda bedre til syne senere i serien, men jeg nevner to religioner til, *Den store gjeter* og *Lysets herre*, som er nevnt i *A game of thrones*.

En av det mindre sentrale gudene vi møter, møter vi via dothrakiene. *Den store gjeter* (The great sheppard) er guddomen til et folkeslag som blir slått i krig av dothrakiene og kaller seg selv The Lhazareen. Dette er et fredelig folkeslag hvor sauene og sauehold er i sentrum, noe navnet på guden vitner om. I den byen eller bosetningen som dothrakiene plyndrer, er det ett tempel viet til Den store gjeter. Der bor det flere gudskoner (godswife), som ifølge den ene gudskonen vi møter er sendt til verden for å ta seg av og helbrede gjeterens lam. I følge henne er alle mennesker en flokk, selv om de ikke er tilbedere av Den store gjeteren.¹¹⁴

Lysets herre (Lord of the Light) er den siste guden jeg velger å nevne. Det er begrenset med informasjon vi får i *A game of thrones*, men han blir meget sentral senere i serien. I Pentos, en av de frie byene på kontinentet Essos, møter vi Magister Illyrio, som har Lysets herre som sin gud. Han bruker han i velsignelser og lykkeønsker og stoler på at Lysets herre holder byen trygg for ytre fiender. I Pentos møter vi også røde prester, som tar seg av Lysets herres ønsker og interesser.¹¹⁵ Røde prester er ikke nødvendigvis prester på samme måte som vi er vant til fra kristendommen. Vi møter også en rød prest i Westeros, og han opptrer mer som en kriger enn som en tradisjonell prest. Vi møter Thoros fra Myr (Myr en bystat på Essos), som omtales som en krigerprest, med et sverd som brenner, som deltager i en turnering i Kings Landing.¹¹⁶

4.1.6 Utrykk for emosjoner: Banning, velsignelser og forbannelser

De aller fleste religionrelaterte funn/registreringer jeg har gjort i *A game of thrones* fungerer som emosjonsforsterkere og emosjonsutbrudd, både positivt og negativt. På den positive siden har vi en rekke velsignelser. Flere foregår som lykkeønskninger for fremtiden, særlig hvis det

---

¹¹³ Martin (1996): 374-376

¹¹⁴ Martin (1996): 646-650

¹¹⁵ Martin (1996): 30-33

¹¹⁶ Martin (1996): 285 og 306

er en krevende oppgave de har foran seg, men det kan også være høflighetsfraser mellom fremmede eller bekjente. Eksempler kan være *syv velsignelser til dere, godt folk* (seven blessings to you, goodfolk), uttalt av en fremmed når Catelyn Star og hennes følgesvenn setter seg ved et ledig bord i et vertshus.¹¹⁷ Et annet eksempel forekommer når noen har mistet livet. Da er det gjerne variasjoner av *må gudene gi dem hvile* (may the gods give them rest)¹¹⁸ og *må gudene vise hans/deres sjel barmhjertighet* (May the gods take pity on his soul).¹¹⁹

På den negative siden har vi banning og forbannelser som går igjen. I sin artikkel om banning i Store Norske Leksikon har Ingrid Kristine Hasund (Universitetet i Agder) fire hovedformer for banning, nemlig utropsord, skjellsord, uvennlige oppfordringer og del av en ytring. Særlig de tre første kategoriene er gjennomgående i *A game of Thrones*. Hun skriver i sin artikkel at banning (utrykk for sterke følelser) på norsk gjerne har et religiøst opphav.¹²⁰ Det samme kan vi si om tilsvarende ytringer i *A game of thrones*. Den første kategorien, *utropsord*, brukes for å uttrykke sterke følelser, som ikke er rettet mot en bestemt person. Hasund trekker frem eksemplene *fy faen* og *helvete*, som forøvrig er relatert til religion. Særlig *helvete* er også gjennomgående i *A game of thrones*, men da som «*syv helveter!*» (seven hells), siden The Faith da ikke bare har et *helvete*, men *syv*. Dette blir brukt primært av de som tror på De nye gudene, men det hender også at folk nordfra bruker dette, for eksempel Eddard Stark i samtaler med folk sør fra.¹²¹ «*Å herre gud*» er en meget vanlig måte å uttrykke følelser på på norsk (dette er vel ikke helt banning, men mere misbruk av guds navn), og har også sitt motsvar i *A game of thrones*. «*Gods*», «*seven gods*» eller variasjoner av dette er gjennomgående, og brukes av alle på kontinentet Westeros. Fattig eller rik, fra nord eller sør spiller ingen rolle. Videre kan også gudene få skylden for hendelser. For eksempel når Kong Robert Baratheon er frustrert over at Magister Illyrio Mopatis har tatt seg av og beskytter Viserys og Daenerys Targaryen i Pentos. I sin frustrasjon under en samtale med Eddard Stark utbryter han «*forbannet være gudene*» (Gods be cursed).¹²²

---

¹¹⁷ Martin (1996): 280

¹¹⁸ Martin (1996): 386

¹¹⁹ Martin (1996): 454

¹²⁰ Hasund, Ingrid Kristine. (2017, 28. juni). Banning. I Store norske leksikon. Hentet 16. april 2018 fra <https://snl.no/banning>.

¹²¹ Martin (1996): 249

¹²² Martin (1996): 108

Når det gjelder Hasunds andre og tredje kategori, *skjellsord og uvennlige oppfordringer*, er dette ord eller uttrykk som er rettet mot en enkelt person eller personer.¹²³ Også her dukker det opp ord og uttrykk som kan knyttes til religion. Formaninger om et ubehagelig etterliv som «*til helvete med henne*» (to hell with her)¹²⁴ og «*forbann Lannisterne til syv helveter*» (damn the Lannisters to seven hells)¹²⁵ eller karakteristikk som «*den syv ganger fordømte*» (the seven times damned)¹²⁶ er gjengangere.

Mens de på kontinentet Westeros har religiøse emosjonsuttrykk, både positive og negative religiøse tilknytninger, er ikke dette ikke like tydelig blant de vi møter på den andre siden av *Det smale havet*. Dothrakiernes språk skiller seg fra det vi møter i resten av boka, og deres samtaler, ord og uttrykk får vi tolket gjennom andre, i hvert fall i den første delen av boken. Etter hvert blir Daenerys mer komfortabel med det dothrakiske språket, og vi får et større innblikk i hvordan de kommuniserer. En av tingene som jeg opplever som et skille mellom det dothrakiske språket og det vi møter i Westeros er banningen. Jeg finner ikke noen konkrete utropsord, som er oversatt (det står bare at han banner). De *skjellsordene* og *uvennlige oppfordringene* jeg finner er hovedsakelig knyttet til Dothrakiernes overlegene rase eller kultur. Det virker som om dothraki samfunnet, bestående av mange klaner/stammer kun har hverandre som fiende, altså ingen ytre fiender. De store bystatene som befinner seg i utkanten av slettene har store murer, som dothrakiene ikke har tålmodighet til å beleire. Dothrakiene får gaver/tributt for å la disse være i fred. Dothrakiene har da i generasjoner fått lov til å dyrke seg selv og de verdiene de har. Disse verdiene inkluderer, mannlighet, mot, ferdigheter i kamp, og ikke minst det som er knyttet til hesten. Hesten er sentrum av dothrakiene kultur, og mannens evne til å beherske hesten er sentralt. For eksempel mister Khal Drogo makten over stammen sin i det øyeblikket han er for syk til å sitte på hestens rygg og detter av. Før natten er omme har krigerne hans funnet seg andre khaler (høvdinge) eller startet egne Khalasarer (stammer). På grunn av dette er *skjellsordene* og *uvennlige oppfordringene* knyttet til hestens og rytterens overlegenhet. Eksempler her er latteren bak Viserys rygg (og foran han på et språk han ikke forstår) når han først må gå etter at Daenerys får han ut av salen, og han må gå videre etter khalasaren sammen med kvinner, barn og

---

¹²³ Hasund, Ingrid Kristine. (2017, 28. juni). Banning. I Store norske leksikon. Hentet 16. april 2018 fra <https://snl.no/banning>.

¹²⁴ Martin (1996): 413

¹²⁵ Martin (1996): 300

¹²⁶ Martin (1996): 318

gamle, får han tittelen/kallenavnet *Khal Rhae Mhar* (the Sorefoot King). Han får heller ikke mye heder når han velger å sitte i en vogn, og får navnet *Khal Rhagat* (the Cart King).¹²⁷ Grunnen til at jeg velger å trekke frem disse eksemplene, selv om de ikke direkte knyttes til religion, er at de kan knyttes direkte til dothrakiene kultur. Religionen er en del av kulturen og her blir da hestens betydning, som totemdyr og noe gudommelig, bindeleddet. Dothrakiene er meget nedlatende ovenfor andre folkeslag/raser de beseirer i krig. De har som nevnt over en samling av gamle/døde guder utenfor Vaes Dothrak, som ligger der som et tegn på dothrakiernes overlegenhet. Den samme forakten for andres kultur og guder ser vi i dothrakiernes møte med stammen som tilber *Den store gjeter*. De snakker om The Lhazareens som *lammefolket* (lamb people) og guden deres som *Lamme guden* (The Lamb God). De har ingen respekt for deres kultur, og når Daenerys foreslår at de kan gifte seg med kvinnene i stedet for å voldta dem, får hun som svar at hesten ikke blander seg med sau. De karakteriserer også dette folket som menn og kvinner som ligger med sauer. Et konkret eksempel er at Khal Drogo ikke trenger medisinsk hjelp fra *gudskonen* som jeg nevnte over, da hun ligger med sauer. De kaller henne også *maegi*, som er et skjellsord for en som bedriver svart magi og ligger med demoner.¹²⁸ Her er det altså hestens overlegenhet, som totemdyr, ovenfor sauen, som er utgangspunktet for *skjellsordene* og *uvennlige oppfordringene*.

4.1.7 Vil gudene oss bare vel? Tanker om at gudene styrer skjebnen

Det er altså mye av det vi møter knyttet til religion i *A game of thrones* som er knyttet til emosjoner og emosjonelle utbrudd. En annen ting som dukker opp relativt ofte er hvordan inntrykk menneskene har av sine egne guder. Det som er verdt å merke seg her, er at siden gudene styrer menneskenes verden, får de også skylden for alt som skjer, og da gjerne de «onde». Veldig ofte møter vi uttalelser som Kong Robert Baratheon utsagn; «*gudene er sjeldent gode*» (dette er en respons på uttalelsen; «*hvis gudene er gode*»¹²⁹ Andre eksempler på at man ikke er helt trygge på at gudene vil dem godt er «*gudene er grusomme*» (Både Lord Varys og en tilfeldig vakt på The Wall).¹³⁰ Dette siste kommer altså både fra overklassen, men også tilfeldige «folk på gulvet» som vakten på The Wall kommer med lignende yttringer. Kong Robert oppsummere det på følgende måte; «*Gudene håner bønnene til konger og*

---

¹²⁷ Martin (1996): 480-481

¹²⁸ Martin (1996): 646-650

¹²⁹ Martin (1996): 415

¹³⁰ Martin (1996): 167 og 563

*gjetere på samme måte».*¹³¹ Gudene styrer altså, og de gir og tar, selv om det kan virke tilfeldig og ondt for menneskene. Det er flere eksempler på at menneskene tenker at dette må vi bare slå oss til ro med og la gudene styre. Her vil jeg trekke frem Ser Jorahs oppfordring til Daenerys i siste kapittel, når det er klart at Khal Drogo's khalasar er spreidd for alle vinder og det er forventet at hun drar til Vas Dothrak for å slutte seg til Dosh Khaleen. Han mener de sammen bør stikke av, til steder hvor det fortsatt er store ting å oppleve, og legger til; «og drikke de vinene gudene finner det for godt å servere oss».¹³²

4.2 Forhandling av religion i *A game of thrones*

Til å begynne med kan det være greit å identifisere noen praksisfelleskap i *A game of thrones*. Som nevnt tidligere er det ikke sånn at disse felleskapene er helt faste og at man bare kan tilhøre ett felleskap. Grensene er flytende, og det kan tilsynelatende virke som om det er flere felleskaper innenfor ett felleskap. Det blir derfor noe generaliserende når jeg nå forsøker å peke på, og ta utgangspunkt i, noen praksisfelleskap. Jeg har i min gjennomgang av bokens handling og funnene av religion i boken hovedsakelig delt det omfattende persongalleriet opp i tre. På kontinentet Westeros, de fra nord, som tilber de gamle gudene og de fra sør som tilber de nye gudene eller The Faith. Over *Det smale havet* finner vi Dothrakiene og deres samfunn og kultur. Dette er også den grove inndelingen jeg primært vil bruke i dette kapittelet. Jeg er klar over at dette er en veldig grov inndeling, og jeg vil vise at det nok finnes praksisfelleskap innenfor disse avgrensningene. Når jeg følger Bakhtins (via Geir Afdal) teori om at religioner er internt overbevisende diskurser¹³³, legger jeg til grunn at religionene i *A game of thrones* blir utsatt for forhandling. Jeg vil se på forhandling i disse nevnte praksisfelleskapene og internt i disse felleskapene.

4.2.1 Nord og sør, Forholdet mellom Catelyn og Ned

På Westeros lever *De nye* og *De gamle gudene* side om side. Jeg har vist at forholdet mellom dem er relativt harmonisk, selv om deltagerne tidvis kan være mistenksomme ovenfor de andres guder (noe de også er ovenfor sine egne). I bokens andre kapittel (hvis vi ser bort i fra prologen) møter vi Catelyn Stark. Hun fører en indre monolog hvor hun sammenligner de to store religionene på Westeros. Hun er på vei inn i den mørke og melankolske gudsskogen utenfor Winterfell for å finne sin mann Eddard Stark. Hun reflekterer over omgivelsene og

---

¹³¹ Martin (1996): 111

¹³² Martin (1996): 773

¹³³ Kryssreferanse 16-17

sammenligner med sanseintrykkene fra sin egen religiøse bakgrunn og tidligere liv. Catelyn er fra et av de sørlige store Husene, og er gift med Eddard av politiske grunner (hun skulle egentlig vært gift med Eddards eldre bror som døde under borgerkrigen og Eddard tok hans plass som æren krevde). Hun tenker tilbake på det lyse septet i Riverrun, med lukten av røkelse og de kjente og kjære ansiktene til *de syv*. Det hele lyst opp av regnbuelysset, som er en følge av sollys som ledes gjennom en krystall med syv sideflater. Dette akkompagnert av stemmer i korsang, er en sterk kontrast til skogen hun er på vei inn i.¹³⁴ Hennes tanker vitner om et kulturmøte, mellom to forskjellige religioner, eller det som gjør det relevant i denne sammenhengen, to sosiale praksiser. Hun vet hvor hun finner mannen sin. Han gjennomgår det samme ritualet som han alltid gjør når han måtte henrette noen (renser sverdet foran hjertetreet, Eddard Starks trolig viktigste religiøse artefakt). Hun forstår hva han tenker og gjør. Dette vitner om utallige samtaler dem imellom, hvor de med sine forskjellige utgangspunkt har påvirket hverandre. Jeg ser på dette som en forhandling. I tillegg til forståelsen av ektemannens religion, har hun fått sitt eget artefakt. Eddard har latt bygge et eget sept til Catelyn, langt inn i de gamle gudenes territorium.¹³⁵ Vi får også i samme kapittel vite at Eddard og Catelyn giftet seg i septet i hennes hjem i Riverrun. Dette kan være fordi at det ikke er noen ekteskapsritualer i nord, eller fordi det har foregått en forhandling om hvilke guder som skal hedres. Dette er følgelig bare spekulasjoner fra min side. Men det vitner om sosiale praksiser som tilpasser hverandre.

4.2.2 Undervisning

Læring er en viktig del av Afdals tanker om religion, forhandling og utvikling. Religionen og religiøs kunnskap er ikke noe statisk. Faktisk så tar han for gitt, gjennom sitt sosiokulturelle syn på læring, at religiøse praksisfelleskap er under konstant utvikling. Utvikling skjer gjennom bruk av religion. Han trekker frem en organisasjons mesterlære som et konkret eksempel.¹³⁶ Selv om dette ikke nødvendigvis er kunnskap overført fra en person med mer kunnskap til en annen med mindre, kan det også være det. Også her finner vi gudeskogen som en arena for denne form for læring og utvikling av religion i *A game of thrones*. Dette er kanskje det klareste eksempelet på en dialog som bærer preg av at de som forhandler, sitter på forskjellig kunnskapsnivå, og dermed foregår det en lærings situasjon. Jeg nevnte i analysedelen en samtale mellom Bran Stark, sønn av Lord Eddard Stark og en fange/tjener

---

¹³⁴ Martin (1996): 19-24

¹³⁵ Kommer tilbake til septets betydning som artefakt senere i kapitlet

¹³⁶ Kryssreferanse 20

ved navn Osha. Bran må sees på som velutdannet, da Winterfell har egen Maester, en form for lærer og rådgiver med mange års utdanning (i alt fra historie til kjemi og legekunst). Sin religiøse kompetanse har Bran, dels fra familie og omgivelsenes praksis, men også krydret med mer utrolige historier fra sin gamle barnepike (Old Nan). Old Nan sine historier bærer preg av at de er legender og sagn. Disse fortellingene får han stadig beskjed om fra omgivelsene at han må betrakte som eventyr. I nevnte samtale over i gudeskogen gjør Osha rede for hvor hun er fra, den andre siden av The Wall, og at der finnes det bare de gamle gudene. Hun kommer i en posisjon ovenfor Bran, hvor hun stiller spørsmål som «*hvem sender vinden*», hvis ikke gudene gjør det» og «*Hvordan kan de (gudene) se og hjelpe broren din når de ikke har noen øyne*» (trærne er gudenes øyne og de er som sagt kuttet ned i sør).¹³⁷ Han stiller noen motspørsmål, men aksepterer at Osha har rett. Han blir følgelig bekymret for sin bror som har ført hæren sin sørover, og som nå åpenbart ikke har noe bistand fra sine egne guder. Her sitter altså Bran Stark igjen, i sin verden, med mere mening/kunnskap enn det han hadde før samtalen/forhandlingen med Osha. At han anerkjenner Osha, som egentlig er en fanget *wildling*, ser vi i neste scene de er sammen. Da også i en undervisningssituasjon, denne gangen med Brans lærer og rådgiver Maester Luwin. På tross av Brans tidligere skepsis og Maester Luwin meget nedlatende tone er det klart at Bran vektlegger Oshas ord. Vi er tilstede i en historietime, hvor temaet er forklaringen på hvorfor demografien på Westeros er som den er, med fokus på Nord. Osha er enig med Maester Luwin sin fremstilling. Fra de første menneskenes ankomst til Westeros, via krig mot *The Children*, til freden, til en ny runde med en annen menneskegruppes ankomst, som gikk løs på de første menneskene og *The Children* og helt frem til nåtiden. Her dukker uenigheten opp, og den dreier seg om verdensbildet. Luwin anerkjenner at *The Children* har eksistert, og at de er opphavet til folket fra nord sin religion. Disse hadde trolig egenskaper som kan knyttes opp mot magi eller kanskje til og med til de gamle gudene. Følgelig finnes de ikke lengre, og deres magi eller krefter forsvant med dem. Her kommer Osha med innvendinger. Hun mener at Luwin har rett når han mener at det ikke lengre er noen *Children* igjen sør for The Wall, men at situasjonen er noe helt annet nord for The Wall. Under samtalen henvender Bran seg stadig til Osha til Luwins frustrasjon. Diskusjonen fortsetter om hvorvidt en drøm Bran har hatt, hvor han treffer sin far i krypten, kan ha vært sann. Luwin mener dette er tull. Bran for støtte fra Osha om at drømmer følgelig kan inneholde budskap eller være sanne. For å bevise at dette er tull, tar Luwin de med ned i krypten og til plassen hvor Eddard skal plasseres når han en gang dør. I

---

¹³⁷ Martin (1996): 558

krypten finner de ikke noen Eddard Stark, men derimot Brans yngre bror Rickon som gjemmer seg i sin fars gravhule. Han er der fordi han har hatt samme drøm som Bran. På vei tilbake til tårnrommet, som fungerer som klasserom, erkjenner Luwin at der er merkverdig at de har drømt det samme. Men som den rasjonelle voksne han er, avfeier han det med at de begge savner sin far. På plass i tårnrommet, fortsatt diskuterende, kommer det en ravn (brukes som brevduer) med en melding. Barna er spente på hva det er, men Osha sier bare «*du vet hva det er*» Beskjeden er fra King's Landing, og det er Eddard Starks dødsbudskap. Etter dette virker Bran overbevist om at Osha har kunnskap det er verd å lytte til, og at forhandlingene med henne har endret hans syn på verden.¹³⁸ Her har samtalen mellom Bran og Osha, internt i deres praksisfelleskap, fremforhandlet en utvikling i Brans syn på sin egen verden og sin egen religiøse tilhørighet, innenfor de rammene han allerede er kjent med.

Det arrangerte bryllupet mellom Daenerys Targaryen og Khal Drogo (som jeg har beskrevet tidligere¹³⁹) er for Daenerys et møte mellom to vidt forskjellige verdener. Hun blir i sitt eget bryllup vitne til en verden, som er så fjern fra sin egen som det er mulig å komme. Hun kommer fra en verden med byer, tjenere, mat og mennesker som opptrer «sivilisert». En verden som kan sees gjennom hennes kulturelle bakgrunn, med troen på de syv som utgangspunkt (det skal legges til at Targaryen familien tilsynelatende også har noen andre, eldre guder, men dette kommer ikke helt klart frem). Denne religionen er som sagt sentralisert, med septet og septet som det naturlige midtpunkt. Bønn og ritualer utføres av septoner i septene. Tanker om sømmelighet og skam minner om middelalder Europas idealer. I sitt eget bryllup, hvor hun som en jente i tidlig tenårene, skal gifte seg med en krigerhøvding, sammenlignbar med Djengis Kahn, er hun følgelig livredd. Som nevnt tidligere er dette bryllupet en orgie av mat, drikke, sex og slåssing på liv og død. Hun bivåner dette, hvor hun gjennomgår samtaler hun har hatt, som forberedelser til bryllupet, med Ser Jorah Mormont og Magister Illyrio Mopatis. Her er det tydelig at disse to, som selv hører til The Faith eller de gamle gudene (kommer ikke klart frem, men hovedsetet til Huset Mormont tilhører Nord) og Lord Of the Light (Illyrio Mopatis), har nærgående kunnskap til Dothrakiernes kultur og skikker. De har brukt tiden frem til selve bryllupet, til å forberede Daenerys og forklart henne i detalj, hva som vil skje og hvorfor. Hun er fremdeles vettskremt, og gjentar mantraet sitt «*jeg er av dragens blod*» (I am blood of the dragon) for å minne seg

---

¹³⁸ Martin (1996): 708-714

¹³⁹ Kryssreferanse 8

selv på at hun ikke skal være redd. Redselen avtar ikke før hun får sin siste gave for kvelden, fra brudgommen selv. Gaven, som skikken krever av en khal, er stammens nest beste hest. Hesten er som nevnt tidligere dothrakienes viktigste totemdyr, og det viktigste i deres kultur. Når Daenerys blir satt på hesten og skal, som skikken krever, ri et lite stykke bort løsner det litt. Hun slutter å være redd, kanskje for første gang i livet, og blir i ett med hesten. Hun fullbyrder deretter ekteskapsinngåelsen med Khal Drogo, tilsynelatende uten å være redd (spent selvfølgelig), og det virker som hun faktisk blir mer og mer komfortabel med situasjonen. Etter dette møter vi en Daenerys som smelter mer og mer sammen med den dothrakiske kulturen hun nå skal leve i. Hun lærer seg språket, skikkene og deltar etter hvert i ritualer, noe jeg kommer tilbake til.

I dette møtet mellom flere praksisfelleskap (minst tre: Dothraki, The Faith og Lord of the Ligth) var målet å forberede Daenerys på bryllupet og få henne gift med Khal Drogo. I en, eller flere, samtaler som vi kun får kjennskap til gjennom Daenerys tanker møter vi Ser Jorah Mormont og magister Illyrio Mopatis som forhandlere. De har tydeligvis undervist henne og gitt henne råd. Disse tar hun med seg inn i opplevelsen av ritene dothrakiene knytter til foreningen av mann og kvinne i et bryllup. Selv om hun er forberedt på drikking, spising, vold og sex så gjør dette inntrykk på henne. Hennes oppdragelse som en prinsesse av Huset Targaryen og hennes mantra knyttet til at det er drageblod i årene hennes gjør at hun klarer å gjennomføre. Først når hun blir satt på dothrakienes hellige dyr, opplever hun at hun er på riktig sted. I Daenerys forhandling med den dothrakiske kulturen, kommer hun et stykke nærmere, ved hjelp av et artefakt eller en tingliggjøring, nemlig hesten.

4.2.3 Daenerys hestehjerte, aktiv deltagelse i ritualer

På vandringen mellom sletta utenfor Pentos, hvor bryllupet sto, og den hellige byen Daes Dothrak merker vi en endring i Daenerys. Fra starten av er det tøft. Hun er ikke vant til å ri på hest hele dagen og får ridesår. Khal Drogos ekteskapelige samvær med henne gjør heller ikke saken noe bedre. Det går så langt som at hun vurderer å ta sitt eget liv. Men så endrer ting seg gradvis til det bedre. Hun får underveis opplæring av sine tre tjenere (som var en bryllupsgave til henne) i dothrakienes språk, skikker og kultur. Dette kombinert med en drøm som styrker henne, møter vi etter hvert en Daenerys som begynner å finne sin plass i Khalasaren. Hun begynner å beherske språket, og kulturen. Hun blir en god rytter og setter mer og mer pris på sin eksepsjonelle hest. Hun kler seg nå også som en dothraki, til sin brors store vemmelse. Daenerys forvandling legges merke, til og Ser Jorah Mormont påpeker at hun ser ut som en

dronning. Dette avfeier hun, og sier stolt at hun ikke er en dronning men en *khaleesi* (kona til khalen). Hun viser også at hun behersker de sosiale normene som hører til den dothrakiske kulturen. Når hennes bror blir sint på henne for en filleting, tar hun for første gang igjen. Han angriper henne, men blir raskt stoppet med en pisk rundt halsen. Piskens eier tilbyr seg å drepe Viserys, men Daenerys vil ikke dette. Det hun derimot gjør er å på beste dothraki vis ydmyke sin bror. Hun tar fra ham hesten, og tvinger ham til å gå. Det er det bare gamle, kvinner, barn og slaver som gjør. Det er da at hun skjønner at hun hører til hos dothrakiene, og at broren og hans drømmer om å ta sin rettmessige plass som konge over de syv kongeriker, ikke kommer til å skje.

Da de i neste kapittel kommer frem til Vaes Dothrak, og Daenerys skal gjennomføre ritualet hvor hun må spise et hestehjerte er det en helt annen Daenerys enn den vettskremte jenta som giftet seg med Khal Drogo. Hun har også denne gangen fått opplæring i hva som skal skje og hvorfor. Men nå er ikke redselen der på samme måte. Det er klart hun gruer seg til å konsumere et hjerte, men hun anerkjenner grunnen. Hun ønsker å tilfredsstille gudene, Khal Drogo og de gamle konene i Dosh Khaleen. Hun er forberedt både psykisk og fysisk, og kommer seg igjennom. Dosh Khaleen er fornøyd og de kommer med profetien om at hennes sønn skal forene alle dothrakiske stammer, og herske over hele kontinentet. Denne profetien tror både hun og Khal Drogo på. Hun viser også flere tegn på at hun anser seg som en del av den dothrakiske kulturen. Etter at hun har rensert seg i det hellige vannet (verdens livmor), lar hun Khal Drogo komme inn i seg, foran hele stammen og konene fra Dosh Khaleen, uten at hun har noe imot det. Hun rekker innimellom alt å tenke at hun ikke synes noe om at hun før eller siden selv ender opp som en av konene i Dosh Khaleen.

Daenerys har i sitt noe ufrivillige møte med den dothrakiske kulturen, som inkluderer syn på verden, menneskesyn, kjønnsroller og religion, tilpasset seg. Hun har latt seg påvirke av forhandlingene med omgivelsene, og mye av det hun tidligere anså for viktig svinner nå bort på de endeløse gressslettene. Men i henhold til teorien om forhandling mellom to parter, så skal partene påvirke hverandre, og ikke bare at den ene part gi etter. Har Daenerys bare gitt etter og blitt dothrakisk?

4.2.4 Ikke helt Dothraki likevel?

Som nevnt var de ekteskapelige pliktene til Daenerys en påkjenning. Den dothrakiske kulturen er meget patriarkalsk, og mannen gjør som han vil. Disse tingene kombinerer Khal

Drogo med hestens betydning, og gjennomføre samleie deretter. Etter hvert som Daenerys blir vant til livet på gresslettene, tar hun en kveld kommandoen, som den dronningen hun har i blodet sitt. Hun tar kommandoen og flytter akten ut under åpen himmel. Dette forklarer hun med at alt viktig i en dothrakis liv foregår under åpen himmel (stjernene har som nevnt guddommelig karakter). Selve akten er det også hun som styrer, og denne gangen er det Khal Drogo som er hesten. Resultatet av denne natten er at, Daenerys blir gravid. Barnet blir senere spådd å bli den Khaleen som forener alle de dothrakiske stammene. Etter dette er det ekteskapelige samlivet mye mer likestilt. Her ser vi, mener jeg, resultatet av Daenerys pågående forhandling. Hun har latt seg påvirke, både kulturelt og praktisk. Nok en gang fungerer totemdyret hesten som et artefakt eller et grenseobjekt, denne gangen som symbol. For å kunne få mere ut av forholdet til dothrakiene, og sin mann Khal Drogo, benytter Daenerys seg av dothrakienes egen religion. Hun flytter samleiet ut under himmelen, til dothrakienes guders åsyn, men hun bytter også plass med Khal Drogo. Hun blir rytter og han hest. Khal Drogo viker fornøyd, og tilpasser seg sin kone på en annen måte i fortsettelsen. Forhandlingen har altså påvirket begge parter.

I bokens siste kapittel er handlingen knyttet til Khal Drogos reise til nattlandene, altså ritualet knyttet til hans død. Daenerys og den lille flokken som fortsatt er med henne gjør klart til et dothrakisk likbål. Brennbart materiale, stables i riktige lag og i riktig retning. Drogos hode blir plassert etter skikken, retning *fjellenes mor* og bålet dynket i en olje som skal få fart på ilden, alt etter gjeldene kulturelle forventninger. Nå er det bare å vente på den første stjernen, så Khal Drogo og hans hest kan slå følge med de andre døde Khaleen på nattehimmelen. Daenerys tror på dette og ser etter hvert sin mann forsvinne på hesten inne i flammene.¹⁴⁰ Men hun har fortsatt ikke lagt helt fra seg sin egen bakgrunn. Hun tar det med seg inn i det dothrakiske begravingsritualet. Før hun antenner ber hun tre av de gjenværende dothrakiske krigerne om å bli hennes livvakter og brødre, «*blod av mitt blod*», så hun kan lede khalasaren videre. Hun skjenker dem dyrebare våpen som gaver og et tegn på hennes takknemmelighet. Alle tre sier at dette ikke er mulig siden Daenerys er kvinne, men at de kan følge henne trygt til Dosh Khaleen, så hun kan ta sin plass sammen med de andre enkene. Dette ignorerer Daenerys. Hun latt seg overbevise om at magien til en av gudskonene fra tempelet til *Den store gjeter* virker. Her er teorien at «*bare død kan betale for liv*» (only death can pay for

---

¹⁴⁰ Martin (1996): 779

life).¹⁴¹ Dette ble vist tidligere, men som et svik mot Daenerys. Derfor bindes også denne gudskonen til likbålet. Vi kan lese at Daenerys selv nå er ganske sikker på at hun er «*den siste dragen*», med drageblod og ild flytende i årene. Hun legger derfor på de tre drageeggene hun fikk som bryllupsgave før hun selv tenner bålet. Hun blir stående å se på det. Bålet er stort, og de andre må trekke seg unna bålet på grunn av varmen. Hun begynner å bevege seg nærmere, så nært at klærne hennes antenner. Hun går helt inn i bålet som raser sammen. Når bålet er brent ut og bakken er så kjølig at man igjen kan gå på den blir Daenerys funnet mellom restene av to brente mennesker og en hest. Hun er naken og håret brent opp, men ellers uskadd. Sammen med henne er det tre dragebabyer som dier ved hennes bryst. Når restene av Khalesaren ser dette, aksepterer alle tre krigerne å bli hennes «blodryttere», og Daenerys er dothrakienes første kvinnelige leder.

Som jeg skriver om i kapittelet om fantasysjangeren er magi et vanskelig tema, da det ofte er virkelighet i det universet fortellingen finner sted. Her velger jeg å bruke et eksempel med magi, fordi at dette ritualet ikke tidligere er gjennomført. Daenerys tror hun overlever flammene og hun tror at livet til gudskonen vil vekke dragene. Hun velger også å flette dette inn i et religiøst begravelseritualet. Så det er altså to religioner som møtes i ett forsøk på magi. Daenerys viser at hun, gjennom nevnte runder med forhandling over, ikke bare aksepterer den dothrakiske kulturen og religionen, men også har tatt den til seg. Men med likbålet som et kraftig artefakt, eller grenseobjekt, klarer hun å forhandle med den resterende dothrakiske stammen. Bålet og Khal Drogo binder stammen til Daenerys, som tar med seg skikken med blodryttere videre. Hun blir da som sagt den første kvinnelige dothrakiske lederen. Hun er også tronkriver til de syv kongeriker, og har drageblod flytende i årene.

4.2.5 Artefakter

Medierende artefakter er sentralt i den sosiokulturelle læringsteorien jeg har beskrevet i kapittelet om forhandling.¹⁴² Tidligere har jeg allerede vist at hesten fungerer som et artefakt i en medierende prosess. Hjertetreet er et annet artefakt, som jeg nå skal gå grundigere inn i. Videre vil jeg peke på noen flere viktigste artefaktene (i tillegg til nevnte hesten) i bokas medierende prosesser innenfor religion i *A game of thrones*.

---

¹⁴¹ Martin (1996): 777

¹⁴² Kryssreferanse 19-23

Hjertetreet som er beskrevet i kapittelet om funn av religion, og nevnt i forrige delkapittel, er i boken, som navnet tilsier, hjertet i troen på de gamle gudene i nord. Hjertetreet sammen med skogen det vokser i (gudeskogen), blir et sentralt symbol. Hjertetreene er eldgamle og fungerer som et ansikt for gudene, skåret ut av *The Children of the Forest*, før de forsvant (i hvert fall sør for muren). Hjertetreet er som sagt midtpunktet i gudeskogen, og det er det nærmeste vi kommer en kirke/ett hellig hus i den nordlige kulturen. Gudeskogen, med sitt hjertetre, er dermed selve symbolet på de gamle gudene. Folk utenifra, for eksempel Catelyn Stark (inngiftet) opplever skogen som mørt, fuktig og dyster, men for Stark familien er det noe helt annet. Hit går de for å finne ro, trøst eller for å finne svar på vanskelige utfordringer. Catelyn er ikke redd gudeskogen, men føler et visst ubehag, og føler at hjertetreets ansikt stirrer på henne. Hun gjør sitt beste for å ignorere treets røde øyne.¹⁴³ Catelyn, med sin bakgrunn i The Faith, påvirkes i denne skogen. Hun tilhører ikke religionen, men føler treets øyne. Forhandlingen mellom skogen, som medierende artefakt, er en pågående prosess for Catelyn. Dette kommer frem i den indre dialogen hun fører på vei inn til sin ektemann, Eddard Stark. Hun sammenligner stemningen i skogen med den i septet hjemme i Riverrun. For Catelyn kan det virke som det er akkurat dette septet hjemme hun ser på som sin egen «gudsskog», hvor hun ville søke de samme tingene som Eddard gjør i gudeskogen. Derfor kan det på den ene siden være fruktbart å se på gudeskogen og septet som viktige artefakter. Da bruken lar seg sammenligne. På den andre siden, så sier også Catelyn at alle de store husene har en gudeskog, og at den brukes til rekreasjon, for eksempel avslapping, lesing eller til å gå turer i. Kontakt med gudene gjøres som sagt i septet. For meg kan det virke litt som om bruken av gudeskogen er ganske lik, et sted for å søke rolige aktiviteter, men at det er forholdet til hjertetreet som er forskjellen. Det virker som om det er det som står for det guddommelige i guddommelige i skogen, og det er det som påvirker Catelyn i skogen utenfor Winterfell. Hvorfor de andre store husene har anlagt en gudeskog er ikke forklart i boken, så det kan man bare spekulere i. Jeg har nevnt tidligere at forholdet mellom de to religionene ser ut til å være relativt harmonisk, i hvert fall i fredstid, så dette kan jo være et tegn på respekt. Uansett vil jeg påstå at det må ha vært omfattende forhandling, før man anlegger en annen religions «kirke» i sin egen by.

Jeg har over beskrevet septet ganske inngående. Det er for meg naturlig å sammenligne septet med kristendommens kirker. Det finnes små anonyme sept og det finnes store flotte sept, for

---

¹⁴³ Martin (1996): 19-20

eksempel The Great Sept of Baelor i King's Landing. Dette kan sammenlignes med alt fra små gårdskirker i utkant Norge til Pavens hovedsete, Peterskirken i Roma. Kirken er et mektig symbol, ofte plassert så den er meget synlig i terrenget. Kirkene er gjerne rikt og vakkert utsmykket, både utvendig og innvendig. Verdiladete symboler som korset, er lett tilgjengelig. Kirkene er ofte så mektige artefakter at det foregår en forhandling hver gang man beveger seg inn i et kirkerom, eller bare passerer en kirke. Septet som viktig symbol, og dermed artefakt i en medierende prosess, ser vi når politikk og religion blir vevd sammen. Eddard Stark sin rettergang foregår på trappen til rikets viktigste sept, The Great Sept of Baelor. Det er også hovedseptonen, *The Great septon* (hans funksjon kan sammenlignes med en biskops stilling eller høyere, muligens på linje med paven) som leder an rettergangen. Denne prosessen kan minne om et ritual, og får noe av sin legitimitet ved at The Faith er representert. Det er tusenvis av tilskuere fra mange forskjellige kulturer tilstede. Både septonen, hans ord og selve septet blir da viktige artefakter som påvirker publikum. At både kongsmakt og religionen står bak prosessen gir det den legitimitet som treng for å få dømt en så mektig mann som Eddard Stark. Artefaktene påvirker altså publikum, men også publikums reaksjon på handlingene på septtrappa, påvirker selve handlingen. Det er ikke sikkert Kong Joffrey hadde tørt å kuppe prosessen, og henrette Eddard, hvis ikke publikum var overbevist. Her er det altså en forhandling, med tusenvis av deltagere, hvor religion og religiøse artefakter er med på å mediere handlingen.

4.2.6 “The gods are seldom good”- Språk og holdninger

Språket er et mektig verktøy, og kan påvirke omgivelsene og tilhørere, både bevist og ubevist. Samtalen er således en viktig del av forhandling i og mellom sosiale praksiser, også religiøse. I *A game of thrones* er de aller fleste av personene vi blir kjent med fra overklassen, og de fleste en del av det ledende aristokratiet. Selvfølgelig er det også her interne rangordninger, men samtalene som inneholder religion bærer ikke så stort preg av dette. Veldig mye av samtalene bærer preg av å være dialoger eller samtaler i små grupper. Da dette er menn (primært), med makt i et ustabilt rike, er fokuset ofte på maktanliggende utfordringer. Disse samtalene bærer gjerne preg av å være profane forhandlinger, mellom menn (og noen kvinner) med sprikende eller motstridene interesser. Dette fører til at emosjonene sitter løst. Som nevnt i forrige kapittel, så forsterkes emosjonsuttrykk i boken ofte med ord og besvergelses knyttet til religion. Gudene er allmektige. De kan og griper tydeligvis, inn i

maktpolitiske hendelser. Dette være seg små eller store hendelser.¹⁴⁴ Holdningene til gudene i disse samtalene er ofte at gudene ikke er snille og at de har ansvaret for det som går feil. Her, som ved henrettelsen av Eddard Stark, ser vi altså at religion og politikk blandes. Religiøse artefakter, i form av ord og uttrykk, brukes i maktpolitiske forhandlinger, samtidig som religionen forhandles mellom samtalens deltagere. Det virker for meg som at deltagerne tidvis forsøker seg på å føre ansvaret for ting som har gått galt over på gudene, en klassisk ansvarsfraskrivelse fra politikere. Nykommerne til dette praksisfelleskapet, aristokratiet, er stort sett barn eller nær familie av de som allerede har makt. De er med for å lære seg hvordan Huset eller landet styres. Gjennom mesterlære, både direkte og kollektivt, lærer barna seg hvordan gudene blander seg inn i historien. De lærer de da hvordan det kan brukes til egen fordel.

4.2.7 Rettergang ved kamp

«The gods know the truth of my innocence. I will have their verdict, not the judgement of men. I demand trial by combat»¹⁴⁵

Sitatet over er Tyrion Lannisters ord, utalt etter at han er dømt til døden for noe han selv mener han ikke har gjort. Han vil ha *rettergang ved kamp*. Retten til å kreve dette har han på sin side, og han finner en som kan representere seg. En tvekamp er ikke en egnet arena for en dverg. Den anklagende siden finner seg også en kjempe, og dermed blir det opp til gudene å avgjøre skyldspørsmålet.

Rettergang ved kamp er tydeligvis en anerkjent måte å avgjøre skyldspørsmålet på. Det legger til grunn at gudene er allmechtige, og dermed kan gripe inn i kampen og styre utfallet i riktig retning. Det legger også til grunn at gudene faktisk er interessert i å gripe inn. Det hele gis religiøs legitimitet ved at en septon gjennomfører et ritual rettet mot deltagerne før kampen starter. Her blandes altså, som i rettsaken til Eddard Stark, det profane og det hellige. Tvekampen har mange deltagere, ikke bare det som er direkte involvert i kamphandlingene. Alle som ser på, opplever den eventuelle gudommelige inngripen. Forhandlingen av religion foregår på flere plan. Språket er viktig i forhandlinger. Ordene til Tyrion utaler om ønske om gudommelig inngripen, har mange mottakere. Mottakerne opplever budskapet forskjellig.

---

¹⁴⁴ Kryssreferanse 42-43

¹⁴⁵ Martin (1996): 407

Septonens valg av ord, og bruk av symboler i ritualet knyttet til kampen, er også relevante artefakter. Selve utfallet av tvekampen får også følger for de som er tilstede, og er følgelig også et artefakt i forhandlingen. Basert på sitt religiøse utgangspunkt vil man bli påvirket av kombinasjonen ord og handling. At ordningen med at gudene får ansvaret for rettferdigheten, har uansett legitimitet. Ellers hadde han ikke fått gå etter endt kamp.

Resultatet av forhandlingen i forbindelse med tvekampen er vanskelig å peke på. For Tyrion er det greit, han blir frikjent av gudene og er fri til å gå. Utover dette er det noe mindre klart. For de som tror på gudenes vilje til å gripe inn, vil resultatet av tvekampen bekrefte Tyrions ord. For de som ikke tror på gudenes vilje til å gripe inn, er resultatet noe annerledes. Disse er det tilsynelatende flere av. Først møter vi en av ridderne som er aktuelle for å være anklager sidens kjempe. Han vil ikke være kjempe, da han er usikker på om det er gudene som styrer kampene. Han mener det er en tendens til at det er vedkommende som er stødigst med sverdet som pleier å få rett.¹⁴⁶ Det som kan virke noe underlig er at septonen selv tilsynelatende har lite til overs for tvekampen. Han gjør det han må, og forsvinner raskt bort fra stedet.¹⁴⁷

---

¹⁴⁶ Martin (1996): 407-408

¹⁴⁷ Martin (1996): 422-423

5 Oppsummering/konklusjon

Georg R. R. Martin har med serien *A song of ice and fire* skapt et univers som har fengst lesere og TV-seere siden 1996. Serien er trygt plassert i fantasy sjangeren, og er etter hvert spekket med magi og mytologiske skapninger. Virkeligheten er ikke fra vår verden, men i en såkalt *closed world*, hvor forfatteren har fullmakt til å skape den virkeligheten han vil. Georg R. R. Martin bruker første bok i serien, *A game of thrones*, til å etablere et troverdig univers. Den første boka er ikke spekket med trekk som knytter den til fantasysjangeren, men den legger frem en del ledetråder om hva som kommer senere i sagaen. Eksempler her er snakk om mytologiske vesener, hvor «skrekkulven» tidlig kommer med i fortellingen, hint om magiske ritualer, og sist men ikke minst fødselen til tre drager. Bokens prolog starter med et øyenvitne som forteller om overnaturlige vesener som tar livet av en tropp med soldater fra «*The Night watch*». Disse vil senere omtales som «*The others*», et antatt mytologisk vesen, men som vil vise seg å være alt annet enn det utover i sagaen. Samfunnet kan sammenlignes med den vestlige middelalderen, både organisatorisk og teknologisk. Religionen sto sentralt i Europa i middelalderen, og det gjør det i Martins *closed world* også. Vi blir kjent med flere forskjellige religioner, og jeg har i min analyse av *A game of thrones* hovedsakelig fokusert på tre av dem. Min forståelse av hva fenomenet religion er, og hvordan det oppfører seg har jeg hentet fra Afdal (2013), og Gilhus og Mikaelsson (2012). Sistnevnte sier at religion knyttes til kommunikasjon om og med hypotetiske guder og makter¹⁴⁸, og det er det jeg har lagt til grunn for mine funn. Religion i fantasysjangeren kan være en utfordring, og derfor har jeg valgt å kun se på det som kan minne om konvensjonelle religioner. Altså religion som noe abstrakt, og ikke noe som kommer konkret til syne. Forståelsen om hvordan levende religioner oppfører seg har jeg hentet ifra Afdal (2012). Jeg ser på religion som noe levende og dynamisk, som en intern overbevisende diskusjon, og ikke som en ferdig pakke (autorative diskurser). Med utgangspunkt i den sosiokulturelle læringsteorien, støttet av Afdal, har jeg forsøkt å se på funnene av religion, og dokumentere hvordan religion forhandles i *A game of thrones*.

Religion er mediert skriver Afdal,¹⁴⁹ og følgelig finnes det da artefakter, eller tingliggjøringer av religion (hvis vi bruker Wengers begrep). Jeg har vist eksempler på at religion forhandles

---

¹⁴⁸ Gilhus og Mikaelsson (2012): 27

¹⁴⁹ Afdal (2013): 18

gjennom språk/samtaler/dialog, ritualer, symboler og byggverk. Religionen påvirker mennesker, og mennesker påvirker religionen, også i Martins univers. Jeg har forsøkt å beskrive hans religioner, sammenligne dem og peke på forhandlinger av religion som vi møter i *A game of thrones*.

Daenerys er i en situasjon hvor hennes kulturelle bakgrunn hele tiden kommer i en forhandlingsposisjon med den nye verden hun er blitt en del av. Vi møter i henne en person som fletter sammen sin egen bakgrunn med dothrakiernes skikker og tro. Fra begynnelsen er hun redd, hun står i utkanten av praksisfellesskapet. Hun vokser som person etter som hun tilpasser seg dothrakiene, men vi ser mot slutten at hun ikke er blitt helt dothrakisk. Hun snakker de få gjenværende fra stammen midt imot, og kombinerer det dothrakiske begravelseritual med sin egen tro på magi og drager. Hun er nå i sentrum av praksisfellesskapet, ett fellesskap bestående av dothraki og Det gjenoppståtte Huset Targaryens.

På kontinentet Westeros har behandlet de to store religionene vi kan finne der, de gamle og de nye gudene. De lever relativt harmonisk, noe de tilsynelatende har gjort i flere hundre år. De har geografisk sine adskilte domener, men sfærene deres møtes stadig vekke.

Det er beskrevet små og store kirkebygg, hvor de i mindre og større grad fremstår som mektige. Dette fungerer som virkningsfulle artefakter for de som beveger seg i eller rundt disse symbolene på The Faith (de nye gudene). De gamle gudenes hellige sted, gudeskogen, er ikke like dominerende. De er ikke menneskeskapt eller formet av mennesker. De er eldgamle symboler på de gamle gudenes tilknytning til naturen. Som et resultat mellom ekteskapet mellom Eddard og Catelyn Stark, får vi et religionsmøte. Dette resulterer ikke med at den ene tar den andres religion, men at Eddard lar et Sept bygge ved siden av gudeskogen i Winterfell. Vi ser av Catelyns indre monolog, at det har vært en forhandling, hvor hun ikke har tatt sin manns guder, men fått en forståelse av dem. Mulig tror hun at dem eksisterer, men at de ikke er hennes. Hun har fått sitt sept, og kan da utøve sin egen religion, langt inn på de gamle guders territorium. Det samme kan vi se hos de fleste store husene i sør. De har etablert gudeskoger, selv om de ikke er naturlige i landskapet, det være seg kulturelle eller biologisk.

Språk er et viktig artefakt når noe skal forhandles, også religion. Jeg har redegjort for samtaler som bærer preg av undervisning både internt i et praksisfellesskap (Bran og Osha) og mellom praksisfellesskap (Daenerys og Magister Illyrio Mopatis). Her har jeg også vist til konkrete

resultater av denne forhandlingen. Andre ganger, som når jeg redegjør for bruk av religion ved emosjonsutbrudd og emosjonsforsterkere, får vi ikke se resultatet av forhandlingen. Språket fungerer som et artefakt under disse forhandlingene.

Ritualer har jeg også trukket frem som artefakter, når religion «skal forhandles» i *A game of thrones*. De viktigste og lettest identifiserbare, er to av de dothrakiske ritualene Daenerys opplever. Innvielsen av henne og barnet hos Dosh Khaleen og hennes manns begravelse. Hun går fra å være en bivåner under sitt eget bryllup, til aktiv deltager i innvielsesritualet hos Dosh Khaleen (spiser et hjerte og renses i innsjøen etterpå), til å styre og forme begravelsen til Khal Drogo. Hun viser at den forhandlingen hun har vært med på, har preget henne, men at hun også har preget omgivelsene sine.

Eddards rettergang foran rikets viktigste sept er også et eksempel hvor religion og politikk danner en felles front. Her gir religionen og kronen hverandre legitimitet overfor tusenvis av King's Landing innbyggere. Kombinasjonen makt, og gudens ord er et mektig artefakt, og vil følgelig påvirke massene. Massene påvirker også sakens gang, når de responderer på budskapet til septonen og kongen. Her har det foregått en forhandling.

Det samme kan til en viss grad sies om fenomenet *rettergang ved kamp*. Uavhengig av troen på at gudene er interessert i å gripe inn eller ikke, er religionen her en del av handlingen. Det forhandles både med handling, språk og symboler.

Georg R.R. Martin har brukt religionen til å gi troverdighet og dybde til sin fortelling. Religionen er ikke tilfeldig og sporadisk, den gjennomsyrer verket hans. Språk, skikker og kultur preger tydelig menneskene i universet han, uavhengig hvilken religion de tilhører. Gjennom interaksjoner mellom individer, ser vi at Martin lar de påvirke hverandre, og religionen er ikke en ferdig pakke, men et dynamisk fenomen. Når han tillater denne medieringen av religion, kan de vitne om at hans holdning til religion støtter oppunder teorien om at fenomenet er en *internt overbevisende diskurs*.

6 Litteraturliste

Primær litteratur

- Martin, Georg R. R. (1996), *A Game Of Thrones*, Harper Voyager

Sekundærlitteratur

- Abanes, Richard (2005), *Harry Potter, Narnia and Lord of the Rings, What you need to know about fantasy books and movies*, Harvest House Publishers
- Afdal, G. (2013), *Religion som bevegelse: Læring, kunnskap og mediering*, Oslo: Universitetsforlaget
- Endsjø, Dag Øistein og Lied, Liv Ingeborg (2011), *Det folk vil ha, religion og populærkultur*, Universitetsforlaget
- Fossdal, Nils Jørgen (2009), *Religion i fantasysjangeren: en studie av religionsbruk i fantasy litteratur*, Masteroppgave i religionshistorie ved Institutt for kulturstudier og orientalske språk, Universitetet i Oslo, Høst 2009
- Gilhus, Ingvild Sælid og Mikaelsson, Lisbeth (2012), *Nytt blikk på religion, Studiet av religion i dag*, Pax forlag A/S, Oslo
- Lave, Jean og Wenger, Etienne (1991), *Situated Learning, Legitimate, peripheral participation*, Cambridge University Press.
- Lewis, C.S. (1982), *On three ways of writing for children, i On stories: and other essays on literature*, redigert av Walter Hooper, Orlando: Harcourt Inc.1982.
- Martin, Georg R.R. (2011), *A Dance with Dragons*, Bantam Books
- Schreiner, Johan Henrik (1996), *Antikkens Historie*, Historisk institutt Oslo
- Vike, Magnus (2009), *The Familiar and the Fantastic, A Study of Contemporary High Fantasy in George R. R. Martin's A Song of Ice and Fire and Steven Erikson's Malazan Book of the Fallen*, Master's Thesis Department of Foreign Languages University of Bergen May 2009
- Wenger, Etienne (1998), *Communities of Practise, Learning, Meaning and Identity*, Cambridge University Press

Nettsider

A Wiki of ice and fire, awoiaf.westeros.org

- <http://awoiaf.westeros.org>

Georg R.R. Martin- Official cite

- <http://www.georgerrmartin.com/> (hentet 30.05.17)

Store Norske Leksikon på nett

- Hasund, Ingrid Kristine. (2017, 28. juni). Banning. I Store norske leksikon. Hentet 16. april 2018 fra <https://snl.no/banning>.
- Renselser. (2009, 15. februar). I Store norske leksikon. Hentet 11. mai 2018 fra <https://snl.no/renselser>.
- Skagen, Kaare. (2016, 20. desember). Barbara Rogoff. I Store norske leksikon. Hentet 9. april 2018 fra https://snl.no/Barbara_Rogoff.